

Colloquium buitenspelen

Een verslagboek

*Ja ik speel ook op de
computer, maar ik speel
liever buiten.
Mogen wij verder spelen?*

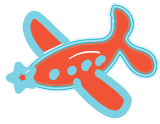

Inhoudstafel

Inleiding	5
Geef hen de ruimte?!.....	9
Met uitsterven bedreigd?	9
Ingeperkt en uitgebroken	10
Aan zet? Een aanzet.....	15
Interludium.....	17
Op de wip(kip)	19
De faciliterende rol van organisatoren van vrijtijdsactiviteiten	19
Een bespeelbare buitenruimte scheppen	23
Het imago van buitenspelen	25
Buitenspelen: welk en wiens belang	28
Verder onderzoek.....	30
Kinderspel & Grotemensenpraat	35
Colofon	43

foto: Vlaamse Dienst Speelpleinwerk

Colloquium Buitenspelen Een verslagboek

Als oudere en jongere volwassenen terugkijken op hun kindertijd en anekdotes vertellen, komen er bij velen sterke herinneringen aan het oppervlak over (te) hoog in bomen klimmen, onvindbare kampen bouwen, de vele uren die op straat werden gesleten, die keer dat ze een vogeltje vonden en verzorgden, ... Buitenspelen, en dan vooral het buitenspelen in de publieke ruimte, was voor velen een inherent deel van hun kindertijd en roept dikwijls sterke gevoelens op.

Voor de huidige generatie kinderen en tieners lijkt buitenspelen niet langer vanzelfsprekend. Velen onder hen beleven geen avonturen in het bos, gaan niet alleen op stap en kennen hun buurt enkel nog als het decor van op de achterbank in de auto. Hoewel de meerwaarde van buitenspelen intuïtief nog steeds door velen aanvoeld en erkend wordt, lijken verschillende drempels de deur naar buiten te blokkeren voor kinderen en tieners.

Vanuit deze vaststelling organiseerde het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen op 13 februari het colloquium 'buitenspelen' in het Vlaams Parlement voor een 250-tal geïnteresseerden. In dit verslagboek geven we een neerslag van het colloquium en de verschillende presentaties, focusgroepen en het panelgesprek. Met dit boek willen we niet enkel een verslag geven van de dag maar vooral de vele goede voorbeelden, interessante inzichten en informatie die aan bod kwam die dag, bundelen en verder verspreiden.

Het project 'buitenspelen' omvat meer dan het organiseren van een colloquium. Met het opnemen van buitenspelen als thema wil de Vlaamse overheid de huidige situatie (kinderen spelen zeer weinig en op beperkte ruimte buiten) ombuigen naar een situatie waarin buitenspelen sociaal aanvaard is, er ruimte is om het te doen en kinderen de mentale ruimte en vrijheid krijgen om te kiezen voor het buitenspelen. Hierbij werd een groeipad op twee assen naar voor geschoven:

1. van georganiseerd, beschermd, begeleid, in een open speelaanbod naar autonoom spelen en ongeplande contacten;
2. van veilig binnen, in de eigen tuin naar de straat, het speelbos, de wilde natuur.

Doel van het hele project 'buitenspelen' is verschillende aspecten en domeinen van buitenspelen te belichten. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is te vertrekken vanuit de beleving van kinderen en tieners en ook hun stem te laten horen. Tot slot dient buitenspelen als thema ook gekaderd te worden in het verdrag van de rechten van het kind en meer bepaald in het recht op een autonome vrije tijd en het recht op spelen.

Om deze doelstelling te bereiken werden meerdere stappen gezet. Ten eerste kwam er, in samenwerking met Nickolodeon, een eerste buitenspeeldag op 26 juni 2008. Met deze dag werden lokale jeugd- en sportdiensten aangesproken om gedurende een dag het spelen en sporten in de buurt in de kijker te zetten. Met meer dan 100 gemeenten verspreid over heel Vlaanderen werden duizenden kinderen bereikt die op dat moment konden genieten van een dag extra spelplezier in hun buurt. In 2009 werd deze succesvolle dag verder gezet met een nieuwe editie op 1 april 2009. Met meer dan 170 gemeenten kreeg men voor een dag zeker 45 000 kinderen aan het spelen in de publieke ruimte. De buitenspeeldag is eenmalig en er worden die dag extra impulsen gegeven om kinderen en jongeren uit hun huis te lokken. Het is dan ook eerder bedoeld als sensibilisering naar kinderen en hun ouders, maar ook naar de gehele publieke opinie dat buitenspelen tof is en hoort bij de buurt en bij kinderen.

Naast de buitenspeeldag werd ook de noodzaak naar meer onderzoek over buitenspelen erkend. Er werd een onderzoeksoproep gelanceerd om te kijken hoe het nu gesteld was met het buitenspelen en op zoek te gaan naar mogelijke verklaringen voor het veranderde buitenspeelgedrag. Hoewel vele actoren

aanvoelden dat buitenspelen veel minder vanzelfsprekend was geworden, was er tot op heden geen of weinig cijfermateriaal om deze tendens te duiden. Kind & Samenleving vzw en de KULeuven dienden samen een voorstel in en kregen het onderzoek gegund. De onderzoeksresultaten bevestigden en versterkten de hiervoor geformuleerde verwachtingen: de speelindex gemaakt op basis van observaties toonde aan dat het aantal buitenspelende kinderen zowat gehalveerd was in de afgelopen 25 jaar. Verklaringen die in het onderzoek aan bod kwamen, waren zowel de inrichting van de (speel)ruimte, als redenen uit de persoonlijke en sociale leefwereld van kinderen. De resultaten van het onderzoek maakten duidelijk dat er nood was om in te grijpen. Aan de deelnemers van het colloquium werd een syntheseverslag van het onderzoek bezorgd en het gehele onderzoek is ook te downloaden van op de website www.jeugdbeleid.be en op de website van Kind & Samenleving (www.k-s.be). In dit verslagboek laten we ook enkele interessante kernpunten en weetjes aan bod komen.

Uit het onderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd door het onderzoekscentrum Kind & Samenleving en het Dept. Humane Kinesiologie van de KULeuven en dit in opdracht van de afdeling Jeugd.

Het onderzoek bestaat uit vier onderdelen: literatuuronderzoek, een survey-onderzoek, observaties en focusgesprekken. Volgende doelstellingen werden voorop gezet:

- *het belang en de invloed van buitenspelen beschrijven;*
- *de feitelijke situatie van het buitenspelen in Vlaanderen in kaart brengen*
- *inzicht verwerven in wat het buitenspelen van kinderen beïnvloedt.*

Ten derde werd een colloquium georganiseerd, waar niet enkel de resultaten van het onderzoek een centrale plaats kregen, maar waar ook ruimte was voor inspirerende sprekers die het belang van buitenspelen en het nemen van gepaste beleidsmaatregelen benadrukten. Daarnaast wilden we zoveel mogelijk het debat over buitenspelen en de verschillende aspecten ervan aanwakkeren. We wilden met het colloquium expliciet het ruime en overkoepelende karakter van het thema buitenspelen (link met jeugdbeleid, jeugdwerk, ruimtelijke planning, sport, onderwijs, opvang, gezondheid, mobiliteit, samenlevingsopbouw, sociale cohesie en integratie, bos en natuur,...) in de kijker zetten. Hierdoor besloten we om vrij breed uit te nodigen. De uitnodiging werd niet alleen verstuurd naar de jeugddiensten en het landelijk jeugdwerk, maar alle gemeenten kregen een aantal exemplaren met de vraag deze te verspreiden naar hun schepen van jeugd, hun ruimtelijke planners, de sportdienst, personen binnen onderwijs en opvang, welzijns- en buurtwerkers. Daarnaast nodigden we een hele reeks onderzoekers en parlementairen uit, net als onze aanspreekpunten uit de andere Vlaamse beleidsdomeinen. Met het uitnodigen van al deze groepen hoopten we de wisselwerking tussen de verschillende beleidsdomeinen verder te stimuleren. We waren dan ook tevreden dat we op het colloquium niet enkel een grote opkomst hadden van lokale jeugdwerkers en jeugddiensten, maar ook enkele schepenen van jeugd, ruimtelijke planners, personen uit de opvang- en onderwijswereld en een vertegenwoordiging uit het landelijk jeugdwerk konden verwelkomen.

Tot slot kunnen we nog even vermelden dat het colloquium buitenspelen niet het sluitstuk was van het project buitenspelen. Samen met dit verslagboek verspreiden we naar alle jeugddiensten en naar het landelijk jeugdwerk een brochure die past in het kader van de Goe gespeeld!- actie van V!rus. Met deze brochure wordt de begeleiding van lokale jeugdwerkorganisaties aangesproken om werk te maken van avontuurlijk buitenspelen en krijgen ze een hele reeks tips en tricks mee om dit op een goede manier aan te pakken. Ook de afdeling Jeugd laat het thema niet los en geeft er een vervolg aan tijdens vormingsmomenten in de nabije toekomst.

Graag maken we u nog even wegwijs in het verslagboek. Het boek bestaat uit drie delen: in een eerste deel gaan we in op het belang van buitenspelen en integreren we een reflectie over het thema buitenspelen met een kort verslag van de inspirerende sprekers die aan bod kwamen in het voormiddagdeelte van de dag. We hebben hierbij gekozen om niet de hele presentaties woord voor woord weer te geven, maar de inzichten te integreren in een overschouwende tekst. De presentaties van de sprekers kan u in hun totaliteit vinden op onze website www.jeugdbeleid.be. Ook interessant is om te verwijzen naar de uitgave van het tijdschrift voor jeugd- en kinderrechten over buitenspelen, waarin onder andere Ankie Vandekerckhove op basis van haar presentatie op het colloquium een artikel schreef.

In het tweede deel van het boek hebben we aandacht voor de verschillende focusgroepen. Hier hebben we geprobeerd om de informatie uit de groepen zo volledig mogelijk weer te geven, zodat iedereen toegang krijgt tot de informatie die in de vijf verschillende focusgroepen werd besproken.

In het laatste deel van het boek laten we ruimte voor het panelgesprek en proberen we deze te vertalen naar het beleid. We eindigen het verslagboek dan ook met een reeks beleidsaanbevelingen, die we konden opmaken op basis van het onderzoek, de verschillende presentaties en focusgroepen en het panelgesprek.

Doorheen het hele boek geven we, tot slot, enkele interessante weetjes mee uit het onderzoek van Kind & Samenleving vzw en de KULeuven, alsook wat uitspraken van kinderen die we interviewden in het kader van het colloquium. Natuurlijk mogen ook wat sfeerbeelden niet ontbreken.

Veel leesplezier!

Het 'colloquium buitenspelen' team van de afdeling Jeugd
Trees, Gerda, Els, Seppe, Agnes, Joost, Bert, Lieve en Lieve.

Geef hen de ruimte?!

Met uitsterven bedreigd?

In de media verschenen in het laatste jaren meerdere signalen die erop wezen dat buitenspelen niet langer vanzelfsprekend is. Er was berichtgeving over de overlast van kinder'lawaai' uit de tuinen van crèches, de speelplaats van scholen, speelpleinwerkingen en buurtpleintjes. Verder kwam buitenspelen vooral in beeld bij ongevallen of vandalisme: een kind dat werd ondergegraven in het zand, graven die werden beschadigd door spelende kinderen, ... Als we op de beeldvorming zouden voortgaan, moesten we besluiten dat buitenspelen voornamelijk overlast veroorzaakt. Maar, gelukkig zagen we ook enkele kritische reflecties: afgelopen zomer konden we de oproep lezen voor avontuurlijk spelen, waarbij men zich vuil mag maken en een buil mag oplopen. Ook Jan Hertogs ging voor een artikelreeks in Humo op zoek naar de laatste kinderen in het bos en kwam tot de conclusie dat het avontuurlijke buitenspelende kind uitgestorven leek.

Soms mogen we niet buitenspelen als het regent. We mogen in de tuin, want op straat is het te gevaarlijk, we kunnen niet naar het speeltuintje, want de auto's rijden te rap

De vaststelling dat buitenspelen niet langer vanzelfsprekend is, leeft zeker niet alleen in Vlaanderen. Zowel in Nederland (o.a. Jantje Beton, de Speeldernis...) als in het Verenigd Koninkrijk (Play England) wordt de problematiek van buitenspelen al meerdere jaren op de agenda geplaatst en probeert men door acties, het ontwikkelen van visie en het sensibiliseren het (avontuurlijke) buitenspelen terug te promoten. Ook met betrekking tot de kinderrechten zien we een aantal signalen die wijzen op het belang van spel en het recht op spel binnen het internationaal verdrag voor de rechten van het kind. Op het colloquium buitenspelen kregen we een sterke bijdrage te horen van de kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove over het belang van het garanderen van het recht op spelen. In dit eerste kaderstuk geven we een korte samenvatting van deze presentatie. Haar volledige bijdrage aan het colloquium kan nagelezen worden in het Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten.

Presentatie Ankie Vandekerckhove

Recht op buitenspelen: afdwingbaar of luxe-recht?

De presentatie van de kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove gaf een klare kijk op het belang van buitenspelen, de groeiende intolerantie die bestaat naar buitenspelende kinderen en de veiligheidsobsessie die onder meer ouders treft. Omdat deze aspecten ook door andere sprekers werden benadrukt of tijdens de focusgroepen aan bod kwamen, focussen we in dit korte verslag van haar presentatie voornamelijk op de link tussen buitenspelen en de kinderrechten¹.

Als kinderrechtencommissaris stelt Ankie Vandekerckhove zich de vraag of men het recht op spel en meer bepaald op buitenspelen kan opeisen? Het Internationaal verdrag inzake de Rechten van het Kind heeft in ieder geval een artikel over het recht op spel. Artikel 31² van het verdrag focust op het recht op rust, vrije tijd, vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven én de deelneming aan spel en recreatieve bezigheden.

¹ Vandekerckhove, A en De Rycke, L, - Recht op spel: meer dan recht op ruimte?', TJK 2009/ 2, 180 - 185.

² De volledige tekst van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind is te vinden op www.Kinderrechten.be

Toch wordt het recht op spel door velen nog afgedaan als een overbodig recht, een luxe recht. Dit is een misvatting. Het artikel 31 staat niet ten onrechte in het verdrag: spel in ruime zin van het woord is immers even noodzakelijk voor de algehele ontwikkeling van kinderen als eten, drinken, onderdak of onderwijs. Via spel ontdekken kinderen hun omgeving en hun verhoudingen tot anderen. Kinderen zouden niet alleen moeten kunnen deelnemen aan spel, maar ook inspraak krijgen in hoe het verloopt (participatie), het in een veilige context kunnen doen (protectie); en er dienen voldoende voorzieningen te zijn om te kunnen spelen (provisie). Daarnaast is het belangrijk te onthouden dat het verdrag comprehensief is, dit wil zeggen dat de verschillende rechten op elkaar inspelen en dat geen enkel recht als belangrijker beschouwd mag worden dan andere. Toch moeten we constateren dat het artikel 31³ over spel zowel bij de bespreking van het verdrag als in internationale rapportages op weinig aandacht kan rekenen. Hoewel niemand het belang van spel miskent, blijft de idee dat het hier eerder over een luxe-recht gaat hardnekkig.

Vanuit het verdrag is de staat dus verplicht het recht op spelen te garanderen. Ankie Vandekerckhove wees erop dat het Kinderrechtencommissariaat samen met een aantal relevante middenveldorganisaties reeds enkele jaren geleden het beleid op zijn verantwoordelijkheid inzake ruimte van en voor tieners in het kader van hun vrijetijdsbesteding wees. Iedereen was het hierbij eens dat er aandacht moet zijn voor een goed leefklimaat en een goed vestigingsbeleid, waaronder een veilige, goed bereikbare (speel)ruimte voor kinderen en jongeren. Jammer genoeg is er in de politiek en het maatschappelijk debat weinig discussie over het garanderen van ruimte voor kinderen en jongeren. Daarbij komt de vaststelling dat ruimtelijke ordening een werk van lange adem is: om spectaculaire veranderingen te realiseren, zijn structurele aanpassingen nodig en die kosten tijd en geld. Maar ook naast dit werk op langetermijn kunnen eenvoudige actuele ingrepen op korte termijn een aanzet zijn tot mentaliteitsverandering. Er moet veel meer dan nu het geval is een reflex komen dat bij de (her)inrichting van openbare ruimte aandacht besteed wordt aan ontmoetingsplaatsen voor kinderen en jongeren en aan ruimte die 'kinderen toegelaten' is. Tot slot benadrukte Ankie Vandekerckhove dat kinderen en jongeren inspraak in het beleid dienen te krijgen zodat ze hun plek kunnen opeisen.

Als conclusie stelt Ankie Vandekerckhove dan ook dat er nog een lange weg te gaan is, willen we het recht op spel meer kunnen afdwingen. Hierbij is enkel fysieke ruimte creëren onvoldoende, er dient ook gewerkt te worden aan psychische ruimte voor kinderen en jongeren. Dit vraagt een mentaliteitswijziging waarbij volwassenen, zowel ouders als buurtbewoners, enerzijds meer zullen moeten durven ingaan tegen het onveiligheidsdiscours, en anderzijds kinderen en jongeren de mogelijkheid moeten geven om autonomer en vrijer in de openbare ruimte te participeren.

³ Zo moet je artikel 31 samen lezen met onder meer art. 2 (non-discriminatie), 3 (hoger belang van het kind), 6 (leven, overleven en ontwikkeling), 12 (participatie), 15 (vrijheid van vereniging), 16 (privacy), 28-29 (onderwijs).

Ingeperkt en uitgebroken

Naast de media en berichten uit het buitenland waren er natuurlijk ook een aantal andere trends en signalen die duidelijk maakten dat buitenspelen niet altijd meer zo gemakkelijk gebeurde. Een eerste belangrijke trend is de grotere druk op de vrije en open ruimte. In de laatste jaren is de bebouwing verder toegenomen, waardoor vrije ruimte en braakliggende terreinen sterk afnamen. In België steeg het bebouwde oppervlak van 14,23% in 1980 naar 19,67% in 2008 (cijfers www.statbel.fgov.be). Naast de toenemende bebouwing is er een tweede grote factor die een invloed heeft op de toegankelijke publieke ruimte voor kinderen om te spelen. In 1980 reden er in België een dikke drie miljoen wagens rond, in 2008 steeg het aantal wagens tot boven de 5,1 miljoen. Iedereen begrijpt wel dat deze enorme toename van het aantal auto's de wegen er niet speelvriendelijker op maken.

Het mag duidelijk zijn dat de toenemende druk op de ruimte en het drukker verkeer een grote impact

hebben op de mogelijkheden om te gaan buitenspelen. Veel speelruimte blijft er niet meer over en de ruimte die er is, is dikwijls moeilijk bereikbaar. Vele kinderen nemen enkel nog deel aan het verkeer als passagier en worden voor de deur gedropt. Met als gevolg een vicieuze cirkel van nog drukker verkeer en nog minder plaats voor fietsers en voetgangers – waarbij kinderen zeker de zwakste weggebruikers zijn. Deze problematiek is niet nieuw en onder het concept 'speelweefsel' is men in enkele steden al aan de slag met het toegankelijk maken en ontsluiten van speelplekken en autovrije of autoluwe manieren om zich doorheen de stad te bewegen. En hoewel op het platteland op het eerste zicht nog meer ruimte is om te spelen, zijn ook daar, zij het spelend, zij het zich verplaatsend, veel minder kinderen op straat aanwezig.

Het grote belang van ruimtelijke inrichting, toegankelijke speelplekken en mobiliteit deed ons deze invalshoek als een eerste centrale benadering naar voor schuiven voor het colloquium. We nodigden dan ook graag Ineke Spapé uit als inspirerende spreker. Als lector verkeer en stedenbouw en senior adviseur mobiliteit en openbare ruimte van het adviesbureau SOAB voor woning en leefomgeving (www.soab.be) is zij in Nederland al jaren, als onderzoeker en adviseur, aan het werk met de speelvriendelijke inrichting van steden en gemeenten.

Presentatie Ineke Spapé

Kansen en uitdagingen voor stedelijke planners én kinderen

Ir. Ineke Spapé schetst een aantal kansen en uitdagingen voor stedelijke planners én kinderen.

In haar betoog gaat ze uit van de premisse dat kinderen het recht moeten hebben om zich lopend of fietsend te kunnen verplaatsen. Nu zijn ze dikwijls de restpost in ruimte. Kinderen raken hierdoor minder verkeersvaardig, minder autonoom, minder ontwikkeld... minder gezond. Ze hebben gewoon recht op meer ruimte in de stad om te kunnen fietsen en lopen, en om te spelen.

Opdracht is dus de ruimte kindvriendelijker in te richten. Dit kan als eerst en vooral de stedelijke planners goed geïnformeerd zijn. In Nederland organiseert men zo op regelmatige tijdstippen een Master Class Kids, wat staat voor Kinderen in de Stad.

Ruimte voor kinderen betekent dat er meer integraal gewerkt moet worden op alle niveaus.

Op microniveau tracht men in de ruimtelijke ordening 'natuurlijke mogelijkheden' tot spelen in te bouwen; ze tekenen kindvriendelijke schoolomgevingen uit (met parkeerverbod), ontwerpen de straat als tijdelijke speelplaats, maken straten autovrij, waarderen pleinen in wijken op... en voorzien speelse elementen: glijbanen i.p.v. trappen, kunst, leuke kruisingen, oversteek-fanten... Dit alles onder het motto: geef de straten terug aan de kinderen en zorg dat gezinnen in de steden blijven wonen. Zij zorgen immers voor de economie en de leefbaarheid.

Op mesoniveau stimuleert SOAB reorganisaties van de stratenstructuur van de stad met aandacht voor een kindvriendelijk netwerk met veel groen en ruimte om te spelen. Oude wijken worden opgewaardeerd tot plekken voor mensen en niet voor auto's, op basis van een op activiteiten georiënteerd verkeersnetwerk. Een mooi voorbeeld is het Kindlint® dat allerlei leuke en voor kinderen belangrijke plekken in de wijk verbindt en waar over de hele lijn aandacht wordt besteed aan verkeersveiligheid, sociale veiligheid, aantrekkelijkheid, herkenbaarheid, onderhoud en beheer, communicatie en educatie. Zo vormen een aantal verbonden Kindlinten in Rotterdam een heuse KidGrid® waarbij gelet wordt op veilige oversteekplaatsen, water en parkstructuren, 30 km/u zones. Een verzameling van Kindlinten helpt kinderen in de stad bij het zich veilig en plezierig verplaatsen.

Belangrijk om melden is dat de participatie van kinderen door alle projecten heen sterk gestimuleerd wordt: kinderen zijn immers de echte experts en moeten betrokken worden bij de planvorming.

En tot slot lanceert Ineke Spapé een vreemd idee voor steden waar geen ruimte meer voorhanden is: Waarom geen 'speel-lofts' en verticale Kindlinten organiseren? Spelen op plateaus hoog boven de stad? Desnoods wel want we moeten ervoor zorgen dat kinderen binnen, in een eigen tuin en buiten kunnen spelen, want daar hebben ze recht op.

De toename van bebouwing (zowel voor woningen als voor industrie) ging vooral ten koste van tuinen, boomgaarden, gras- en akkerland. Bovendien werden bossen, weiden en akkers veel meer als privé-eigendom beschouwd of werd de toegang strikter gereguleerd waardoor spelende kinderen er zeker niet altijd meer welkom zijn. Zo is slechts 1,3 % van de bossen in Vlaanderen afgebakend als speelzone (cijfers 2004 LNE Departement Leefmilieu, Natuur en energie). Dit impliceert dat de toegang tot groene, natuurlijke en avontuurlijke speelruimte dikwijls beperkt is. Veel kinderen hebben dan ook geen ervaring meer met de eigen natuur. Zoals Richard Louv het stelt in zijn boek 'Het laatste kind in het bos' weten kinderen meer over de opwarming van de aarde en grote klimatologische verandering dan dat ze op de hoogte zijn van de natuur in het bosje achter hun huis. Nochtans is de natuur een zeer inspirerende en diverse speelruimte met veel potentieel (Children's Play Information Service - www.ncb.org/cpis). De verschillende elementen die aanwezig zijn (water, dicht struikgewas, bomen om in te klimmen, dieren en planten) nodigen kinderen uit tot heel diverse activiteiten: klimmen, springen, evenwicht zoeken, bouwen, lopen, vallen... Bovendien leren kinderen door te spelen in de natuur, de natuur in hun omgeving veel meer kennen en waarderen.

Spelen in natuur en bos werd dan ook als tweede belangrijke invalshoek naar voor geschoven voor het colloquium. Het belang van spelen in de natuur en hoe men daaraan – ook binnen een stedelijke context – kan werken werd door Jean-François Van den Abeele en Els Huigens, landschapsarchitecten van Fris in het landschap vzw (www.frisinhetlandschap.be) mooi in kaart gebracht op het colloquium

Presentatie Jean-François Van den Abeele en Els Huigens
Prettige wildernis in de stad. Speelplek voor scharrelkinderen

Kinderen kunnen het één en ander vertellen over bv. de regenwouden in het Amazonegebied. Maar kunnen ze nog verhalen over hun ontdekkingstocht in het bos of over het geluid van de wind en het drijven van de wolken? Volgens de pedagoog Kees Both, medebeheerder van Springzaad en medeauteur van 'Vrij spel voor natuur en kinderen', vervreemden kinderen steeds meer van de natuur. Speelnatuur, of ruimte voor natuurlijk spel in een natuurlijke omgeving, komt steeds minder voor.

In West-Europa zorgt de verdichting van de bebouwing en de woonomgeving ervoor dat natuur een plek wordt waar je slechts met de auto heen kunt. Ook een meer georganiseerde vrijetijdsbesteding voor kinderen is medeoorzaak van deze vervreemding.

De TV en de computer vormen hét alternatief voor het invullen van de tijdsbesteding van de kinderen binnenshuis. Richard Louv, Amerikaanse wetenschapsjournalist en auteur van 'Het laatste kind in het Bos', wijst op de relatie tussen het gebrek aan contact met de natuur van de online-generatie en verontrustende trends zoals toename van overgewicht, concentratiestoornissen en depressies bij kinderen. Hij spreekt zelfs over ervaringsarmoede bij kinderen. Het vrije buitenspel en zeker het spel in het groen, zijn een bedreigde soort geworden. Kees Both spreekt over 'de teloorgang van het scharrelkind'.

Als kinderen van 5 tot 12 jaar het voor het zeggen zouden hebben, zouden ze kiezen voor 'wilde landjes', braakliggende, ongeplande terreinen in hun woonomgeving, zo blijkt uit literatuurstudie. Deze kinderen kiezen eerder voor directe natuurervaringen in de plaats van een speelterrein met speeltoestellen.

Waarom vinden deze kinderen de 'wilde landjes' zo boeiend? In de omgevingspsychologie spreekt men van de affordances (kwaliteiten) van dergelijke terreinen⁴.

We vermelden de belangrijkste affordances:

- Deze terreinen vormen 'ruw materiaal' waaraan kinderen zelf betekenis en vorm geven, in tegenstelling tot kant en klare dingen waardoor kinderen meestal omgeven zijn. Het maken van dingen met natuurlijk materiaal vraagt verbeeldingskracht, inventiviteit en het luisteren naar het materiaal.

⁴ Both, K, Ruimte voor de jeugd en voor de natuur. Een notitie ten behoeve van het netwerk 'Ruimte voor de Jeugd', 2004.

- Mogelijkheid tot graven en vuur maken en de aanwezigheid van water verhoogt sterk de speelwaarde van een terrein.
- Belangrijk is een evenwicht te creëren tussen open en gesloten plekken. Deze afwisseling zorgt voor het onvoorspelbare en spreekt het kind aan als onderzoeker.
- Een goed ingericht terrein biedt een evenwicht tussen je veilig voelen op een vertrouwde plek en het spannende, het avontuurlijke, het overleven.
- De identiteit van dergelijke plekken draagt bij tot de ontwikkeling van de identiteit, het levensverhaal van kinderen, dit in tegenstelling tot ontheemding.
- Kinderen kunnen er hun gang gaan zonder steeds onder begeleiding van volwassenen te staan.
- Er is mogelijkheid tot zintuiglijke, lijfelijke ervaring.
- In de speelnatuur kunnen kinderen actief bezig zijn.

In Gent heeft Fris in het Landschap vzw in overleg met verschillende stedelijke diensten, omwonenden, jeugdverenigingen, ... een 'prettige wildernis' ontworpen. Hierbij ging onder andere aandacht naar een ecologische waterstructuur, landschappelijke kwaliteiten maar ook naar speelnatuur. In 'de prettige wildernis' spelen kinderen met de natuur, niet enkel in de natuur.

Het levendig gebruik van 'de prettige wildernis' heeft de stad Gent overtuigd van het belang van speelnatuur. De stad liet een haalbaarheidsstudie uitvoeren rond 'Avontuurlijk spelen en speels bouwen te Gent', door Fris in het Landschap vzw in samenwerking met Sigrun Lobst ontwerpster van de Rotterdamse natuurspeeltuin De Speeldernis. Deze studie heeft tot doel een speelse kindvriendelijke stad te realiseren, waarbij kinderen geprikkeld worden om in hun directe omgeving met de natuur in contact te komen. Deze studie is een verfijning en een vervolgverhaal van de studie 'Speelweefsel in Gent', door Kind & Samenleving, in samenwerking met Jan Pillen.

Toch lijkt niet alleen de toenemende druk op de bespeelbare ruimte van invloed te zijn op de populariteit van het buitenspelen. Naarmate in de afgelopen decennia het aantal kinderen per koppel daalde, werden kinderen meer en meer een 'schaars' goed, waarin ouders sterk investeren. De keerzijde van deze hogere investering is dat er aan de kinderen zelf en aan de omgeving waarin ze opgroeien, toenemende eisen werden gesteld. Men zorgt ervoor dat hedendaagse kinderen niets tekort komen en dat ze alle optimale kansen krijgen om zich te ontwikkelen. De vrije tijd van kinderen wordt dan ook grotendeels ingevuld door vooraf geplande en georganiseerde activiteiten. En hoewel de meeste kinderen wel plezier beleven aan hun sport-, teken- en muzieklessen, resulteert dit in druk bezette kinderagenda's, waardoor er minder ruimte en tijd is om te gaan buitenspelen. Maar ook de ouders zelf hebben meestal te kampen met een drukke agenda: het toenemend aantal twee-verdienersgezinnen zorgt er mee voor dat ouders onder tijdsdruk komen te staan. Kinderen brengen dus (noodgedwongen?) meer tijd door in opvang en georganiseerde initiatieven, waar ze spelen onder begeleiding van volwassenen en meestal binnen een strikt gereguleerd kader. Daarnaast zijn er veel minder ouders die de mogelijkheid hebben om bijvoorbeeld op straat een oogje in het zeil te houden, waardoor ook de sociale controle op buitenspelende kinderen sterk verminderd is.

Ouders verwachten ook dat de omgeving waar hun kinderen in opgroeien optimaal stimulerend is en voldoende veilig, zodat zoveel mogelijk ongevallen kunnen vermeden worden. Dit impliceert dat kinderen veel meer in beschermde context spelen, dat ze minder toelating krijgen om zonder toezicht te gaan spelen en dat het speelgoed waarmee ze spelen veilig en educatief verantwoord moet zijn. Dit strookt niet echt met het beeld van wilde bosjes, sloten, duinen en weilanden. Deze evolutie staat bovendien in sterke interactie met het beleid, waarin er ook naar gestreefd wordt om zoveel mogelijk risico's voor kinderen in te perken. Een voorbeeld hiervan is de reglementering op speeltoestellen, op vraag van Europa, waardoor een hele reeks speelplekken een noodzakelijke opfrissing kregen, maar andere jammerlijk genoeg verdwenen of transformeerden in eerder saaie maar "veilige" speelplekken. Nochtans blijkt uit onderzoek dat het opzoeken van (gecontroleerde) risico's en avontuur voor kinderen inherent verbonden is met spelen. En dat kinderen ook baat hebben bij het leren omgaan met risico's via hun spel.

Hoewel er weinig hard cijfermateriaal is over het precieze effect van buitenspelen op de ontwikkeling van kinderen, wordt algemeen aangenomen dat buitenspelen bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen, zowel op het vlak van fysieke en mentale gezondheid, als op het vlak van psychische, emotionele en sociale ontwikkeling.

Hierbij worden een hele reeks factoren naar voor geschoven. Buitenspelen vergt meer creativiteit, kinderen dienen onvoorziene problemen op te lossen, ze doen er ervaringen op die van invloed zijn op hun ontwikkeling. Ze leren zelf initiatief nemen, leren andere kinderen kennen en kunnen er hun energie kwijt. Een belangrijk aspect van het buitenspelen is de grotere autonomie die kinderen hebben. Zonder de meekijkende ogen van mama of papa durven kinderen veel creatiever uit de hoek komen. Daarnaast leren ze door die grote autonomie ook op eigen benen staan, zelf initiatief nemen, hun eigen grenzen kennen en gevaar inschatten. Buitenspelen zou de stress verminderen en het zelfvertrouwen en het verantwoordelijkheidsgevoel verhogen.

Buitenspelende kinderen bewegen meer, wat natuurlijk de ontwikkeling van hun lichaam motorisch ten goede komt. Beweging is bovendien een van de belangrijkste factoren in het tegengaan van obesitas. We kunnen dus concluderen dat kinderen die veel buitenspelen zowel fysiek als mentaal veel meer uitgedaagd worden en dat deze uitdaging een positieve invloed heeft op hun ontwikkeling.

Buitenspelende kinderen dragen bovendien bij tot een grotere sociale cohesie in de buurt en op termijn tot een sterke betrokkenheid en verantwoordelijkheid t.a.v. de natuur en het milieu. Maar vooral, buitenspelen hoort bij kinderen en buitenspelen is gewoon leuk. Samen spelen staat centraal in het buitenspelen. Kinderen leren dan ook veel meer samenwerken

Naast de twee invalshoeken die focusten op ruimte en natuur schoven we daarom nog twee andere centrale invalshoeken naar voor tijdens het colloquium: de fysieke conditie en gezondheid van kinderen

en tieners enerzijds, en de sociale, emotionele en psychische ontwikkeling van kinderen en jongeren anderzijds.

De link met sport, beweging en gezondheid krijgt niet alleen aandacht in de buitenspeeldag, maar kreeg ook een belangrijke plaats op ons colloquium. Ruth Costers van het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie (www.vig.be) bracht het één en ander samen in haar presentatie.

Presentatie Ruth Costers

Het belang van buitenspelen m.b.t. beweging en gezondheid

De link tussen buitenspelen en beweging en gezondheid zullen velen intuïtief leggen. Onder het motto “Hou ze levendig, hou ze gezond”, toonde Ruth Costers aan dat gezondheid een ruim begrip is, dat meer betekent dan “niet ziek” zijn, maar ook gaat over welbevinden, sociale en mentale gezondheid.

Buitenspelen is belangrijk voor de ontwikkeling van een kind op allerlei vlakken: motorisch, fysiek, sociaal, emotioneel, ... en heeft dus invloed op de gezondheid van het individu.

Buitenspelen zet kinderen immers aan tot meer beweging. En bewegen is een noodzaak om het lichaam in conditie te houden. Specifiek voor jongeren gaat het ondermeer om het opbouwen van sterke botten en gezonde gewrichten, het voorkomen van obesitas en het bekomen van een goede mentale gezondheid.

Stimuleren van buitenspeelgedrag is, ook vanuit deze invalshoek, dus een na te streven doel. Om dit te bekomen, moet rekening gehouden worden met verschillende determinanten.

- fysieke omgeving (veiligheid, aanbod, ...)
- sociale omgeving (ouders, vrienden, verenigingen, ...)
- persoonsgebonden determinanten

Als we het buitenspelen willen beïnvloeden, moeten er doelstellingen worden geformuleerd op het niveau van deze determinanten met aandacht voor voorlichting, voorzieningen en voorschriften. Vanuit een context-analyse kan een strategie bepaald worden om de doelen te bereiken.

De conclusie van haar betoog was dat “buitenspelen stimuleren van belang is, ook op het vlak van gezondheid”.

Aan zet? Een aanzet

Gezien de negatieve signalen en het belang van buitenspelen werd duidelijk dat er ook in Vlaanderen werk dient gemaakt te worden van het stimuleren van een optimaal buitenspeelklimaat. Het thema ‘buitenspelen’ raakt - zoals hierboven al duidelijk werd - aan zeer veel verschillende domeinen van de leefwereld van kinderen. Het gaat niet alleen over de vrije tijd van kinderen en de klassieke jeugdverenigingen, maar ook de beleidsdomeinen sport, gezondheid, mobiliteit, wonen en ruimtelijke ordening, onderwijs etc. hebben er mee te maken.

De minister van Jeugd heeft als taak het breed jeugdbeleid te coördineren. Buitenspelen lijkt een zeer passend thema waarbij men vanuit de bevoegdheid Jeugd, een hele reeks linken naar andere beleidsdomeinen kan opnemen. Het thema buitenspelende kinderen kan men dus mooi binnen het breed jeugdbeleid plaatsen. Het inrichten van lokale speelruimtes, het speelvriendelijk maken van straten en dergelijke, is in eerste instantie het werk van de lokale besturen.

De rol die de minister van Jeugd kan spelen is in eerste instantie het onder de aandacht brengen van de problematiek en het voeren van sensibiliserende acties. Daarbij moet het zeker de bedoeling zijn niet enkel de gekende kanalen binnen jeugd aan te spreken, maar ook beleidsmakers in andere domeinen mee wakker te schudden over hun rol in het buitenspelen van kinderen. Tot slot kan de minister van Jeugd ervoor zorgen dat good practices bekend en verspreid raken en dat de informatie om te werken aan een meer speelvriendelijke inrichting en beleid beter toegankelijk worden en gekend zijn.

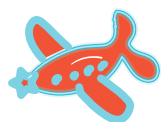

Een rugzakje met gadgets, de straten rondom het Vlaams parlement, de heerlijk frisse Brusselse buitenlucht. Meer was niet nodig om onder de deskundige begeleiding van JES vzw (www.jes.be) het buitenspeelkind bij de deelnemers los te maken.

Op de wip (kip)

Er valt wel wat te vertellen over de verschillende aan bod gekomen invalshoeken rond buitenspelen. Focussen op een aantal aspecten via discussie en het uitwisselen van goede voorbeelden. Zie daar het spel van de focusgroepen.

De faciliterende rol van organisatoren van vrijetijdsactiviteiten

Deze focusgroep met de moeilijke titel werd opgevat als een **actieve infomarkt**. Doel was de deelnemers kennis te laten maken met een veelheid van mogelijkheden die organisatoren van vrijetijdsactiviteiten hebben om het buitenspelen aantrekkelijker te maken voor kinderen en jongeren. Binnen het bestaande georganiseerde en begeleide aanbod - denken we hierbij zowel aan het klassieke jeugdwerk (jeugdbewegingen, speelpleinwerk,...) als aan de (brede) speeltijd op school, opvanginitiatieven, sportorganisaties (sportclubs, sportkampen) en organisaties vanuit jeugd- en sportdiensten (grabbelpas, speelstraten,...) – zitten er immers nog zo veel meer mogelijkheden en aanzetten om kinderen meer autonoom buiten te laten spelen.

Uitgangspunt waren volgende vragen: hoe kunnen organisatoren er mee voor zorgen dat kinderen en tieners creatief, verantwoord, plezierig en veilig buitenspelen? Hoe leren we kinderen zelf initiatief te nemen, omgaan met risico's, afspraken maken en conflicten oplossen? Welk soort begeleiding is nodig? Hoe draagt een groene en avontuurlijke inrichting hiertoe bij?

Uit het onderzoek

Waarom buitenspelen?

Het uitgangspunt is dat buitenspelen belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind. Maar meer nog dan dat is spelen belangrijk in het kader van het erkennen van het actorship van kinderen (IVRK). Graag buitenspelen heeft te maken met zelf actief betekenis kunnen geven aan een speelplek:

“apprivoiser”¹.

Tegelijk dient erkend te worden dat de ondersteuning van hard cijfermateriaal vooralsnog mager is. Of nog: buitenspelen is belangrijk maar we kunnen het niet bewijzen.

¹ “temmen”, uit Le Petit Prince, Antoine de Saint d'Exupéry

Concreet konden de deelnemers bij een 20-tal personen of organisaties ideeën opdoen, expertise en goede voorbeelden uitwisselen. Aandacht ging hierbij naar vier aspecten: de rol die organisatoren kunnen opnemen, het begeleiden van autonoom buitenspelen, een aangepaste infrastructuur en de link met de publieke ruimte.

Om zoveel mogelijk ideeën te kunnen verzamelen, werd ervoor gekozen om tijdens deze sessie een open en divers aanbod van mogelijkheden aan te reiken waaruit men vrij kon kiezen. Hierdoor konden bovendien diverse facetten van verschillende vormen van begeleid buitenspelen aan bod komen.

Doelpubliek van deze workshop waren jeugdwerkers, mensen uit het onderwijs, de kinderopvang, jeugd- en sportdiensten, lokale en provinciale beleidsmakers...

In de **Levende Bibliotheek** kon men een expert of ervaringsdeskundige 'uitlenen' voor tien minuten uitleg of een antwoord op een specifieke vraag. Een 'boekingsagente' zorgde ervoor dat de vraagsteller bij de juiste persoon terecht kon.

Welke experts hadden we in de aanbieding?

1. Yves Vercruyse, schepen voor jeugdbeleid in Ingelmunster, gaf een goed voorbeeld van hoe het gemeentebestuur het lokaal aanbod beleidsmatig kan ondersteunen.
2. Bart Straetman, stafmedewerker van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS) en voorheen medewerker speelplein op de jeugddienst van Lochristi, vertelde over de mogelijkheden die je hebt om via speelpleinwerkingen kinderen aan het buitenspelen te krijgen.
3. Janien De Pauw is leerkracht in de Gemeentelijke Basisschool De Klimop in Schepdaal (Dilbeek), een 'fitte' school dit expliciet heeft gekozen voor een groene, avontuurlijke speelruimte. Ze schetste hoe ze als leerkracht lichamelijke opvoeding kinderen aanspoort om meer buiten te spelen.
4. Joke Laukens en Tinneke Rayen van Scouts en Gidsen Vlaanderen vertelden over 'natuur'lijk op kamp gaan.
5. Filip Neuville van Jeugdcentrum Ronse werkt expliciet met sport als methodiek om meer kinderen aan het spelen te krijgen op de wijkspeelpleintjes. Hij legde ook de link naar de buitenspeeldag waar zowel het buiten spelen, als buiten sporten in de kijker staat.
6. Carlo Van Seggelen van de houtvesterij in Hechtel-Eksel illustreerde hoe ook van uit het agentschap voor Natuur en Bos mee bijgedragen wordt aan meer buitenspelen. Hij was heel enthousiast over het project Bosland in Noord-Limburg (Hechtel-Eksel, Lommel en Overpelt). In dit natuur- en bosgebied dat bedoeld is om tegen 2012 het grootste bos van Vlaanderen te worden, wordt een touwenparcours, klim- en klauterpaden, een boomhuttenpark, bosleerpaden... voorzien: een bos waar kinderen met open armen worden ontvangen.

Uit het onderzoek

Speelt leeftijd een rol?

Kinderen participeren reeds vanaf jonge leeftijd in het publieke domein en ze verdwijnen vervolgens ook niet meer uit het publieke domein. Hoewel het aantal buitenspelers afneemt, is dit niet ten voordele of ten koste van één of andere leeftijdsgroep. De leeftijdsgroep die het vaakst buitenspelend werd geobserveerd, is de groep 6-8 jarigen, wat een beetje verrassend is op basis van de aanname dat de autonome mobiliteit toeneemt met de leeftijd.

7. en dan was er nog Wouter Vanvinckenroye, die als stafmedewerker bij de Vereniging Vlaamse Jeugdinsten- en consulenten (VVJ vzw) verantwoordelijk is voor de coördinatie van de Grabbel- en Swappasactiviteiten. Hij had alvast een paar voorbeelden van hoe verschillende vrijetijdsinitiatieven binnen de gemeenten kunnen samenwerken, werk maken van een geïntegreerde vakantieopvang... en zo op hun beurt kinderen en jongeren aan het buitenspelen kunnen krijgen.

Voor wie liever wat dieper in ging op het thema, waren er drie **vaste praatsessies**. Hier werd gedurende een half uur een concreet goed voorbeeld in kleine groep uitgelegd en besproken.

1. Zo lichte Kris Van Ingelghem van Green Belgium het schooltuinproject in de Hertog Karel School in Wilsele Putkapel toe. Hij raakte enkele jaren geleden als ouder betrokken bij de school van zijn kinderen en nam het initiatief voor de uitbouw van een 'educatieve heemtuin'. Wie er meer wil over weten kan terecht op de weblog van de school: www.heemtuinhertogkarel.blogspot.com. En of dit de kinderen uitnodigt om ook tijdens de schooluren avontuurlijk en buiten bezig te zijn!
2. Buitenspelen in het jeugdwerk hoefde misschien geen betoog. Hoewel... Het samenwerkingsverband V!rus lanceerde op het colloquium de campagne Goe-gespeeld, waarbij sterk de nadruk wordt gelegd op de stimulerende begeleiding van de activiteiten. Kwinten Fort (Vlaamse Dienst Speelpleinwerking, VDS) hield een vurig pleidooi voor een gedegen speelvisie. Hij wees er op dat voor kinderen het plezierige aan spelen is dat ze hun tijd zelf kunnen beheren, als actor kunnen optreden, een mate van vrijheid ervaren. Kinderen moeten zich ook betrokken voelen. Vier elementen spelen hierin een rol: vrijheid, interesse, comfort en uitdaging. Bij intens spelen zitten deze voorwaarden verweven, zij het meestal in andere verhoudingen. Opdracht is dan ook om in het aanbod te letten op variatie, en ruimte te laten voor een waaier aan activiteiten: voor spelletjes, maar ook voor grotere spelen, en voor spelimpulsen van de kinderen zelf. Te vaak blijft het georganiseerd aanbod hangen bij spelletjes die animatoren hebben voorbereid. 'Goe Gespeeld' (www.goegespeeld.be) vraagt aandacht van begeleiders en de publieke opinie voor het recht van kinderen om
 - in eigen omgeving buiten te spelen
 - avontuur op te zoeken
 - zich eens goed vuil te maken
 - de natuur te ontdekken
 - met risico's te leren omgaan.

3. Ook vanuit die heel andere kinderopvangsector worden aanzetten gegeven tot buitenspelen. Het Vlaams Platform Buitenschoolse Kinderopvang zetten zijn Week van het IBO eind 2008 in het teken van Beweeg! Barbara Devos lichtte in deze workshop het thema toe en vertelde over de stimulansen die ze geven om kinderen in de opvang aan het buitenspelen te krijgen. Beweging maakt fitter, werkt stressverlagend en men voelt zich beter in zijn vel. Buitenspelen is niet alleen goed voor de gezondheid, maar stimuleert ook creatief en gevarieerd spelgedrag. Ook hier maken de begeleid(st)ers het verschil.
Het Platform reikte hen alvast een hele bundel tips en nieuwe spelen.

Op een **actieve infomarkt** horen ook gewoon kraampjes waar men kan binnen en buiten lopen en op elk moment kan instappen en vertrekken. Hoewel gewoon?

1. Inverde vzw organiseerde een heuse kook- en knutselhoek met dingen uit de natuur om de nieuwe publicatie Buiten Benen te promoten. Petra Detienne was heel fier op dit nieuwe handboek voor natuurvriendelijk spelen. De website www.natuurenbosspel.be ondersteunt alle organisatoren die op zoek zijn naar ideeën om te spelen in bos en natuur.
2. Hilde Van Lancker, beleidsmedewerkster Natuur- en Milieu educatie van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie kwam het project Speelgroen voorstellen. De afdeling Milieu-integratie en –subsiëringen heeft subsidies voor jeugdgroepen die het speelterrein rond hun lokalen willen omtoveren tot een avontuurlijke speelruimte... omdat dit kinderen naar buiten lokt.
3. Eliza Romeijn-Peeters van de Vereniging voor Bos in Vlaanderen en Gudrun Vanlangenhove van het agentschap Natuur en Bos gaven toelichting bij de regelgevingen voor speelbossen en speelzones in natuurgebieden, en voor spelen in bossen zonder meer. Er is wel degelijk plaats voor het jeugdwerk, voor bosklassen... Kwestie is altijd te weten waar en wat er kan.
4. Katrijn Gijssels van Steunpunt Jeugd nodigde uit tot het bekijken van plannen, maquettes, foto's van avontuurlijke jeugdterreinen. Op de website www.steunpuntjeugd.be/bos-en-natuur vinden we een hoop voorbeelden. Hoe maak je bv. een uitnodigend speeltoestel?
5. Een goed voorbeeld van speelstraten en mobiele werkingen vonden we in Lanaken. Peter Bernaers van de jeugddienst Lanaken vertelde enthousiast over de mogelijkheden en uitdagingen voor de inrichting van speelstraten.

Uit het onderzoek

*Binnenspelen of buitenspelen
De toename van binnenspeelmogelijkheden
hangt niet samen met een afname van het
buitenspelen. Het onderzoek levert veeleer
evidentie voor de stelling dat de tijd die kinderen
binnen spelend doorbrengen niet ten koste gaat
van de tijd die ze besteden aan
buitenspelen. Het gaat dus niet om een of/of
keuze, maar als ze toch moeten kiezen, leren we
uit survey-onderzoek dat ongeveer de helft van
de ondervraagde kinderen aangeeft dat ze
dikwijls liever buitenspelen dan binnen.*

Voor wie nog meer inspiratie nodig had, waren er ook veel **foto's en een boekenhoek**.

Op het centraal pleintje konden mensen de hele workshop door terecht om ervaringen uit te wisselen. Hoeft het nog betoog dat de aanbieders van vrijetijdsactiviteiten absoluut een bemiddelende rol kunnen spelen in dit buitenspelenverhaal. Zij vormen de veilige, maar ook stimulerende schakel die kinderen en jongeren kan aanzetten tot buitenspelen, tot het autonoom invullen van hun vrije tijd. Het feit dat deze begeleiders instaan voor een veilige omgeving, voor veilige activiteiten onder toezicht, is voor ouders wellicht een wezenlijke voorwaarde. Voor de (vaak jonge) begeleiders blijft het een uitdaging om binnen dit kader voldoende creatief en avontuurlijk te spelen met aandacht voor de individuele ontplooiing van elk kind.

Een bespeelbare buitenruimte scheppen

Is een mensvriendelijke stad ook een kindvriendelijke stad? Hoe moet de ruimtelijke ordening worden georganiseerd om de stad speelvriendelijk te maken? Hoe meten we de bespeelbaarheid van de buitenruimte van de stad of gemeente?

Met ruimtelijke planners, jeugdconsulenten... zochten we antwoorden op de vraag 'hoe de **speelwaarde** van de publieke ruimte (in dit geval in een woonproject) beoordelen?' Een boeiende ontmoeting tussen mensen die dikwijls met dezelfde problematiek bezig zijn maar elkaar niet altijd overal tegenkomen. We deden dit aan de hand van een concreet voorbeeld van een verkaveling in Zwijndrecht.

Kind & Samenleving gebruikte voor deze oefening een **checklist** die gemeenten kunnen hanteren om een stedenbouwkundige verordening of verkavelingsverordening op te maken. Een voorlopige versie van deze checklist kan worden bekomen bij Kind & Samenleving (www.k-s.be).

Bij het adviseren van verkavelingsplannen zijn volgende scenario's mogelijk:

- Terug naar af sturen bij fundamentele bemerkingen;
- Bijsturen, suggesties geven tot verbetering.

De checklist bevat volgende items:

- Is er een duidelijke visie op het gebied?
- Is er een goed doordachte publieke ruimtestructuur?
- Zijn er duidelijke keuzes met betrekking tot mobiliteit ?
- Is er een kwaliteitsvolle woontypologie en architectuur?
- Is er een kwaliteitsvolle inrichting van de publieke ruimte?
- Hoe is de speelruimte ingeplant?
- Hoe is de speelruimte ingericht?

Deze vragen kunnen leiden tot een conclusie over de kwaliteiten en de verbeterpunten van een verkavelingsplan. Bij het beoordelen van een verkavelingsplan is het onder andere belangrijk: een terreinbezoek te doen, na te gaan waar kinderen al spelen en aandacht te hebben voor participatie van kinderen en andere buurtbewoners.

Met deze kennis in het achterhoofd gingen de deelnemers van de werkgroep aan de slag en adviseerden ze - in groepjes van vijf - een plan van een wijk in een landelijk gebied.

Uit het onderzoek

Achteruitgang van creatieve spelen?

Het creatieve spelen (fantasie, constructie, explorerend, in het buitenspelen) gaat sterk achteruit. Een armoedige inrichting van pleintjes leidt wellicht tot minder gevarieerd spel. Fantasiespel gaat niet achteruit in de groene ruimten.

Volgende **bedenkingen** kwamen uit de besprekingen naar voor:

- Ruimtelijke plannen worden vaak opgesteld vanuit het perspectief van de wagen in plaats van andere functies bv. leef- en speelperspectief;
- Sociale controle en inzicht zijn belangrijke aspecten van bespeelbare buitenruimte;
- Aandacht voor bespeelbare ondergrond: bv. gekleurde lijnen en vlakken (bv. voor hinkelspel);
- Waterpartijen bereikbaar maken voor buitenspelen op een veilige manier;
- Kwantiteit aan bespeelbare buitenruimte is een noodzakelijke, doch onvoldoende voorwaarde voor een kwalitatief ruimtelijk beleid rond 'buitenspelen';
- Knelpunten hierbij kunnen zijn: te versnipperde buitenspeelruimte, te veraf gelegen van de bewoning, geen kwalitatieve inrichting;

- Aandacht voor verbinding trage wegen;
- Er zijn verdeelde meningen rond 'gegroepeerd parkeren' zodat auto's buiten speel- en leefzones worden gehouden (cf. Duitsland). Knelpunten zijn: bereikbaarheid voor hulpdiensten en verhuishagens;
- Niveauverschillen verhogen de bespeelbaarheid van buitenruimte;
- Aandacht voor een goed evenwicht tussen publieke en private ruimte bv. kunnen voortuinen gebruikt worden als publieke ruimte?
- Aandacht voor speelgroen i.p.v. louter zichtgroen;
- Aandacht voor bespeelbaarheid straatmeubilair;
- Aandacht voor micro-, meso- en macroniveau.

Elke groep is van mening dat het besproken plan terug naar af wordt gestuurd, met andere woorden het is niet voldoende een aantal

Ik speel vanalles: tikkertje van verhoog, of verstoppertje in de struiken. Oh nee, mijn botten zijn vuil.

Het imago van buitenspelen

Opzet van de werkgroep was het voeren van een open debat over het imago van het buitenspelen. Buitenspelen heeft een beetje een negatief imago en wordt niet door iedereen getolereerd: het veroorzaakt overlast, het is onveilig. Hoe kunnen wij dit imago wijzigen, hoe kunnen wij de publieke opinie positief beïnvloeden? Welke actoren kunnen hierin een rol spelen (ouders, leerkrachten/ opvoeders, het jeugdwerk, de media, de lokale overheden, de Vlaamse overheid)?

Als methodiek werd geopteerd voor:

- de projectie van een aantal beklivende beelden (over o.a. rondhangjongeren, de vernielingen op het kerkhof in Essen...) als introductie.
De deelnemers konden ondertussen hun vragen en opmerkingen over het imago van het buitenspelen noteren. Deze reacties werden verzameld. Deze werkwijze liet ons toe een goed beeld te krijgen van en in kaart te brengen waarover de deelnemers zich zorgen maakten. Het stelde ons in staat hun vragen en opmerkingen ook af te toetsen aan de punten die in de discussie aan bod kwamen.
- een stellingenspel rond een 3- tal uitgangspunten.
- de presentatie van een voorbeeld van een goede lokale aanpak

Het **stellingenspel** ging uit van de hypothese dat het imago van het buitenspelen wordt aangetast door:

- de (overbeschermdende) houding van de ouders
- de rol van de media in de beeldvorming
- de (intolerante) houding van onze samenleving

Hierbij werd de vraag gesteld "hoe en wie kan dit imago in positieve zin wijzigen?".

In verband met de **houding van de ouders** kwamen vanuit de werkgroep vooral volgende pertinente vragen naar voor:

- hoe ouders overtuigen om kinderen buiten te laten spelen en kinderen kansen te geven om zich vuil te maken?
- hoe ouders meenemen in het verhaal van buitenspelen en aantonen dat dit niet per sé onveilig is?
- dilemma van de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van kinderen (zeker als het niet je eigen

Ik vind dat ze niet zo veel vuil op straat mogen gooien, want de straten liggen altijd vuil op straat

kinderen zijn), hen de ruimte geven en het recht op blauwe plekken. De druk op de ouders met betrekking tot het veiligheidsaspect in onze samenleving is enorm. Er is een grote druk om als ouders kinderen “over” te beschermen.

Er zijn geen cijfers die wijzen op een dramatische evolutie van kinderen die het slachtoffer zijn van een verkeersongeval in België. Kinderen die met de auto overal naar toe gebracht worden, zijn niet per sé beter beschermd dan kinderen die op eigen kracht overal naar toe gaan, want hoe meer kinderen er vervoerd moeten worden, hoe meer wagens er op de weg zijn, wat dan weer leidt tot meer kansen op verkeersongevallen.

Maatregelen om de zwakke weggebruiker te beschermen zijn nodig, maar ze mogen niet worden verplicht. In onze maatschappij is er wel de tendens om voor alles verantwoordelijken te zoeken (o.a. op medisch vlak). Dit waait over naar andere domeinen. Ouders worden als verantwoordelijke aangewezen (ook juridisch aansprakelijk) als er met hun kinderen iets voorvalt (bijvoorbeeld verdwijning Stacy en Nathalie). Deze tendens moet worden tegengehouden. Kinderen moeten leren om risico's in te schatten. Dus niet alle gevaren vermijden, maar goede leefgewoontes aankweken. Ouders moeten met hun kinderen ook een vertrouwensrelatie opbouwen. Er is een verschil tussen overbeschermen en verantwoord ouderschap. Opvoeden mag niet volledig loslaten zijn, het moet gradueel verlopen. Ook in de activiteiten van jeugddiensten moeten er emancipatorische elementen worden opgenomen.

Vooraf de volgende vragen intrigeerden de deelnemers aan de werkgroep toen in een tweede stelling de **rol van de media** in de beeldvorming aan bod kwam:

- Worden ouders en opvoeders meegetrokken in de fobie van de media of kunnen zij wat er gebeurt in de media ten aanzien van hun kinderen duiden?
- Vragen ouders om meer veiligheidsmaatregelen?
- Hoe reageert de overheid?

De TV kan niet als boeman worden bestempeld als de kinderen niet buiten willen gaan spelen. Er is wel de PC bijgekomen. Uit het onderzoek blijkt echter niet dat PC- gebruik een invloed heeft op het buitenspelen. Als de TV nieuwsfeiten brengt, komt het positieve weinig in het nieuws. Wat “bang” maakt, wordt uitgesponnen (o.a. drama in de crèche in Dendermonde). Wat telt is hoe je er mee omgaat als ouder! Wederom de boodschap dat je ook kinderen en jezelf moet leren omgaan met de sensatiezucht van media. Aanvankelijk reageerde de overheid neutraal. Maar onder druk van de publieke opinie kwam er toch een reactie en liet de overheid zich meeslepen. Veiligheidsmaatregelen worden door de overheid genomen, maar deze maatregelen zijn soms eerder paniekreacties, dan doordachte beleidskeuzes. Daartegenover kan gesteld worden dat sommige onveilige situaties door de ouders worden gecreëerd. Oorzaak hiervan zijn ondermeer de ingewikkelde gezinsrelaties (nieuw samengestelde gezinnen: ex man, nieuwe partner).

Aangaande de **houding van de samenleving** tenslotte, leefden vooral volgende, soms tegengestelde bedenkingen:

- kwalijke tendens dat het geluid van spel nu doorgaans als lawaai wordt bestempeld
- vraag naar tolerantie ten aanzien van jongeren: laat kinderen spelen, laat ze zich uitleven, ze moeten al lang stilzitten
- niet alleen ouders, ook buurtbewoners staan anders ten aanzien van spelende kinderen
- zij vonden dat er geen cijfers zijn die deze stelling staven en die wijzen op de intolerante houding van onze maatschappij
- dat het niet zo erg is als je er positief tegenover staat en je niet laat meeslepen in negativisme
- dat in plattelandsgemeenten kinderen nog wel kunnen buitenspelen.
- De speelpleinwerkingen geven de kinderen de kans om buiten te spelen, en hopen dat het buitenspelen in de niet-begeleide vrije tijd ook ingang krijgt.

- Ouders zijn wel tolerant ten aanzien van hun eigen (naar niet ten aanzien van andere) kinderen.
- De interesse van de ouders gaat niet uit naar hoe de kinderen het spelen hebben beleefd. In plaats van te vragen of “ze fijn hebben gespeeld”, vragen zij hun kinderen of “zij zich niet hebben bezeerd”.

Wat vinden de kinderen en jongeren hier nu zelf van?

Uit de bevraging van de kinderen en jongeren door de Vlaamse Jeugdraad afgelopen zomer bleek dat de kinderen en jongeren:

- niet stil staan bij het lawaai dat ze maken
- plezier willen maken
- ruimte willen om te spelen
- kansen willen krijgen om te spelen

Kind & Samenleving vindt dat het beeld niet eenduidig negatief is. Zowel kinderen als volwassenen zijn soepel, er is voor elk voldoende mogelijkheid om te functioneren en om buiten te spelen. Kinderen vinden altijd wel een omgeving waarvan volwassenen vinden dat buitenspelen er kan (of mag).

Uit het onderzoek

Autonomie?

(Jonge) kinderen met meer “autonomie” rapporteren meer buiten spelen; hoe ouder het kind, hoe meer “autonomie” om buiten te spelen. Autonomie-ondersteunende ouders bevorderen het buiten spelen van (jonge) kinderen. Sportieve moeders en hoger opgeleiden stimuleren hun kinderen meer om buiten te spelen. Aanmoediging van ouders is gerelateerd aan buiten spelen in ‘veilige’ omgeving (tuin). 40% van de kinderen wordt niet aangemoedigd om buiten te spelen.

Wie kan het imago positief beïnvloeden? Ouders, opvoeders, leerkrachten, pers, lokale en Vlaamse overheid? Hierbij kwamen uit de werkgroep vooral de volgende vragen naar voor:

- Hoe de publieke opinie beïnvloeden, hoe politici motiveren om klagers (over overlast) van antwoord te dienen?
- Wat is de rol van de overheid in het vergroten van de mentale ruimte voor jeugd? Door middel van campagnes, acties om buitenspelen te promoten. Wie is trekker, en met welke partners?
- Hoe kunnen wij als stad (jeugddienst) mee een klimaat creëren waar er veel buiten kan gespeeld worden op het openbare domein?
- Vraag naar goede voorbeelden.

Als er klachten komen over het lawaai van spelende kinderen, nemen bepaalde gemeenten zelf maatregelen, maar heel wat gemeenten doen niets. De automatische wil om iets te doen, ontbreekt (nog).

Ter afsluiting werd een **voorbeeld** van een goede lokale aanpak voorgesteld: **de campagne van de stad Genk “spelen mag”** ter bevordering van de verdraagzaamheid ten aanzien van spelende kinderen.

De verschillende stappen werden toegelicht en daarna volgde een filmpje over de campagne. De Genkse schepen van jeugd Geert Swartenbroeckx en An Vlekken van de Genkse jeugddienst stelden de campagne voor.

Kort werden de aanleiding en de idee voor de campagne “spelen mag” geschetst. Vervolgens werden de 4 sporen (of stappen in de campagne) toegelicht en kwam de belangrijke rol van het kinderteam in de uitwerking van de campagne aan bod

Punten om te onthouden:

- het belang dat wordt gehecht aan “veilig” spelen waarvoor in eerste instantie ouders, maar ook opvoeders, leerkrachten, jeugdwerkers en overheid verantwoordelijk worden gesteld;
- de overtuiging dat kinderen niet van alle gevaren mogen worden afgeschermd, maar dat zij juist stap voor stap met risico’s moeten leren omgaan;
- de lokale overheden hebben nog niet de automatische reflex om bij klachten over lawaai van spelende kinderen, sensibiliseringsacties ter bevordering van de verdraagzaamheid op te zetten. Wel zijn er voorbeelden van een goede lokale aanpak;
- sensibiliseringscampagnes rond verdraagzaamheid ten aanzien van spelende kinderen vergen een sterke betrokkenheid en samenwerking van de diverse gemeentelijke diensten, participatie van de kinderen en het opzetten van een (verdraagzaamheids-) dialoog over rechten en plichten van de kinderen en belangen van de volwassenen.

Buitenspelen: welk en wiens belang?

Er zijn voldoende redenen om zonder meer aan te nemen dat **buitenspelen belangrijk is voor kinderen**. Echter, hard cijfermateriaal is er niet. Het is wetenschappelijk niet of nog niet hard gemaakt. Niettemin zien we vele positieve effecten, zowel individuele als sociale van aard, gaande van de fysieke en mentale gezondheid van het individuele kind, tot de sociale cohesie binnen de samenleving, de betrokkenheid van kinderen en wellicht zelfs lagere criminaliteitscijfers. Er worden door verschillende actoren positieve effecten genoteerd. Vandaar ontstond echter ook de vraag naar de belangen die spelen bij het stimuleren van het buitenspelen van kinderen. Volgende vragen vormden de kern voor de discussie in deze focusgroep:

- Waar draagt buitenspelen toe bij? Wordt buitenspelen al als methodiek gebruikt om bepaalde effecten te bereiken?
- Is buitenspelen vrije tijd of opvoeding, een leerproces? Gaat het over het belang van het kind en/of het belang van de samenleving?
- Is er nood aan beleid? Is het aan ieder afzonderlijk om verder te werken of is er nood aan een meer geïntegreerde aanpak.

Het gesprek in de focusgroep ging van start met de voorstelling van het project SPELdePRIK van Jeugdwerking Genk-Zuid/GIGOS door Johan Paulini (www.gigos.be/genkzuid). Voor SPELdePRIK is een conceptnota ontwikkeld door het team van beroepskrachten en vrijwilligers van Genk-Zuid. Deze buurt is een verarmde sociale woonwijk met relatief veel kinderen. Vanuit de vaststelling dat deze kinderen heel wat achterstanden hebben t.o.v. leeftijdsgenoten uit andere milieus, worden reeds jaren door verschillende instanties serieuze inspanningen gedaan op gebied van naschoolse begeleiding, taalstimulering e.d. Echter, zonder veel resultaat. Met **SPELdePRIK** wordt een voorafgaande stap gezet. Uitgangspunt van de methodiek die ze toepassen, is de vaststelling dat kinderen die een achterstand hebben het ook moeilijk hebben om te spelen. Scholen werken rond “al spelend leren”, maar wat als je

Uit het onderzoek

*Buitenspelen of computeren?
Het onderzoek geeft geen harde evidentie dat
passieve vrijetijdsbesteding, zoals computeren of
TV kijken negatief gerelateerd is aan
buitenspelen. TV op eigen kamer leidt wel tot
meer passieve vrijetijdsbesteding.*

niet kan spelen? 'Waarom zou je wel een taal nodig hebben als je niets te vertellen hebt, omdat je niets meemaakt?' Door te spelen leren we heel wat basisvaardigheden: creativiteit, samenwerken, fantasie... SPELdePRIK is "LEREN SPELEN".

Sven De Visscher vervolgde. Merkwaardig dat kinderen moeten leren spelen. Kinderen beschouwen we als spelende wezens en zelfs meer. Vandaar rijzen de vragen: Wat is spelen (privé/ publiek – begeleid/ vrij)? Welke factoren bepalen de spelregels, wie mag meespelen en wie niet (inclusie en exclusie, het spel, de buurt, uitgesproken en onuitgesproken spelregels)? Welk en wiens belang (individueel kind/ samenlevingsbelang/ kind als onderdeel van de samenleving)?⁵

Jeroen Scheerder wees op parallelle uitdagingen tussen sport- en jeugdbeleid en stelde vragen bij de scheiding tussen buurtsport en buurtspel. Er zou meer synergie moeten zijn. Sport heeft een eigen waarde maar ook een pedagogische en sociale. Het is dus geen of- verhaal maar een en/en- verhaal. Verder nopen de drukke agenda's, ook van jongeren, tot een betere afstemming van de verschillende levensdomeinen. Is er nog speeltijd?

Het belang van het kind zelf, alsook van de ouders en de samenleving bij buitenspelen, de terbeschikkingstelling van infrastructuur, zijn allemaal belangrijk maar niet voldoende. De taak van het beleid is niet afgelopen met alleen het ter beschikking stellen van die voorzieningen. De jeugdsector speelt een zeer belangrijke rol, maar is niet de enige speler in het veld. Daarnaast moeten ook de ouders gesteund worden en ligt hier een taak voor sectoren zoals ruimtelijke

*Dan moet ge u achter auto's
verstoppen, en dan raakt ge dat
aan. En als ge u achter de deur
verstopt weet ge niet van wie dat dat is,
en kunt ge op uw dak krijgen.*

*Tis hier niet gevaarlijk want we zijn
goed omringd door paaltjes*

⁵De Visscher, S, Buiten spelen in wiens en welk belang? Het spel als cultuurelement', TJK 2009/ 2, 116 - 123.

ordening, samenlevingsopbouw, gemeenschapsvorming, opvoedingsondersteuning, leefmilieu en andere. Vanuit het beleidsniveau is het belangrijk om goede initiatieven te steunen en in het nieuws te brengen. Dit levert inspiratie op voor het veld en kan de angst van ouders verminderen.

Er is ook een gecoördineerde aanpak nodig. Vanuit de groep is er een sterk pleidooi voor een geïntegreerd en samenhangend beleid. Er moet gezocht worden naar knooppunten en bruggen worden geslagen. Alle actoren moeten worden betrokken en gemotiveerd. Op lokaal niveau kan die rol opgenomen worden door de jeugdconsulent die als een echte 'jeugdbeleidscoördinator' zou moeten optreden. Best nog wordt deze taak opgenomen door iemand op hoog ambtelijk niveau. Om zo'n geïntegreerd beleid te verwezenlijken is immers een sterk mandaat nodig.

Op het Vlaamse niveau dient zich het nieuwe jeugdbeleidsplan aan. De raakpunten met veel Vlaamse bevoegdheden maken dat het thema daarin op zijn plaats zou zijn.

Verder onderzoek

Lia Karsten, hoogleraar aan de universiteit van Amsterdam, afdeling Sociale Geografie en Planologie, werpt een kritische blik op het onderzoek Buitenspelen van Kind & Samenleving en de KULeuven in opdracht van de Vlaamse overheid (verder geformuleerd als 'het onderzoek').

Aan de werkgroep nam een divers publiek deel: onderzoekers van het voorgestelde onderzoek, jeugdconsulenten, vertegenwoordigers landelijke organisaties en Steunpunt Jeugd. Door de samenstelling van de groep qua grootte en deskundigheid, was het mogelijk op een informele wijze een diepgaand gesprek te voeren. Door de aanwezigheid van de onderzoekers konden kritische reflecties op het onderzoek rechtstreeks worden teruggekoppeld.

Lia Karsten wou tijdens dit gesprek twee aspecten behandelen nl. **parallel** tussen de resultaten van het onderzoek met **onderzoek in Nederland** en eerdere onderzoeksresultaten in België enerzijds en anderzijds ideeën vormen rond verder onderzoek.

Lia Karsten heeft in Nederland heel wat onderzoek gedaan rond het buitenspeelse leven van ouders en kinderen en hoe dit vroeger was. Zo werden mensen van drie straten in Amsterdam bevraagd, in drie verschillende buurten nl. Amsterdam Zuid (een rijke buurt), Amsterdam Noord (een arbeidersbuurt) en de Indische buurt (multiculturele achterstandswijk). Er werden gesprekken, observaties gehouden, cijfers en bronnen verzameld. Men nam interviews af bij ouders en kinderen rond het naschoolse leven. Daarnaast werden ook vroegere bewoners (in de jaren 50) van deze straten bevraagd. Ook hier was de conclusie dat buitenspelen minder vanzelfsprekend is dan vroeger. Al zijn er verschillen per wijk en zijn die verschillen groter geworden. In Amsterdam Noord wordt nog veel buiten gespeeld. Amsterdam Zuid wordt gekenmerkt door de achterbankgeneratie, dit wil zeggen kinderen die met de auto naar her en der worden vervoerd. Lia voegt eraan toe dat zij vermoedt dat in België een veel groter percentage kinderen met de auto naar school gebracht wordt dan in Nederland. Een deelnemer uit Duitsland merkt op dat kinderen in Duitsland in groep naar school lopen, ouders halen hun kinderen niet op van de school. Of kinderen al dan niet autonoom naar de school gaan, hangt af van de maatschappelijke normering hier rond. Veiligheid speelt hier ook natuurlijk een belangrijke rol.

De belangrijkste conclusie uit het onderzoek is de verminderde vanzelfsprekendheid van buitenspelen, dit wil zeggen het gewone, niet-georganiseerde buitenspelen van kinderen zonder begeleiding van volwassenen. Het onderzoek bestond uit een observatieonderzoek en een enquêteonderzoek. Uit het observatieonderzoek bleek dat de speelindex enorm is afgenomen (gehalveerd!?). Het enquêteonderzoek relateert dit enigszins.

De onderzoekers repliceren dat de resultaten van het enquêteonderzoek afhankelijk zijn van de interpretatie van de kinderen bv. wat is 'dikwijls buitenspelen' voor kinderen en wat was vroeger 'dikwijls buitenspelen' voor kinderen. Hierbij moet men ook rekening houden met een foutenmarge, in die zin dat kinderen ondervraagd werden over hun gedragingen. Mensen kunnen achteraf immers geen precies beeld geven van hun gedragingen. Probleem is, bij het meten van hoeveelheden, dat er in Vlaanderen geen tijdsbudgetonderzoek bij kinderen is uitgevoerd.

Een ander knelpunt is dat bij het observatieonderzoek de condities van de onderzochte wijken vroeger en nu anders zijn. Voor de keuze van de wijken voor het huidig onderzoek werden volgende criteria gehanteerd: soortgelijke wijken en het aantal kinderen die er wonen. De enige conclusie die men hieruit kan trekken is dat de trend van de daling van de speelindex duidelijk af te leiden is uit het onderzoek. Uit de surveydata kan wel inzicht worden verworven in relaties met betrekking tot buitenspelen bv. de relatie aanmoediging van ouders en buitenspelen.

Een andere contextrelatie is die van het **opleidingsniveau van de ouders**. Mensen hebben het idee dat migrantenkinderen meer buitenspelen dan autochtone kinderen. Uit onderzoek in Nederland blijkt dat dit niet klopt: bij de neiging tot buitenspelen blijkt het opleidingsniveau van de ouders de interveniërende variëte. Uit onderzoek in Amsterdam in de Indische buurt (waar geen autochtone kinderen wonen), zijn de helft van de kinderen binnenkinderen, dit wil zeggen kinderen die minder dan één keer per week buitenspelen. Ouders van deze kinderen definiëren buitenspeelkinderen als slechte kinderen (vaak Turkse gezinnen). Op de pleintjes treft men wel migrantenkinderen aan. Dit zijn vaak Marokkaanse jongens uit grote gezinnen. Migrantengezinnen die hogerop willen geraken, raden hun kinderen eerder aan binnen te blijven en hun huiswerk te maken. 10 jaar geleden was dit gegeven al via onderzoek bekend. Nu werd dit bevestigd door interviews.

Lia Karsten stelt dat ouders een **veranderd kindbeeld** hebben ten opzichte van vroeger, nl. kinderen zijn kwetsbaar. Kinderen uit de jaren '50 werden door hun ouders ervaren als 'weerbare kinderen'. Bij het huidige kindbeeld moeten ouders hun kinderen behoeden voor allerlei gevaren. Vroeger was het wel zo dat er in de straat meer sociale controle, toezicht was. Mensen waren betrokken op de straat. Een ander gegeven is het toenemende autoverkeer. In de jaren '50 waren er in Nederland 12 keer meer kinderen dan auto's, nu zijn er 2 maal zoveel auto's dan kinderen.

Uit het onderzoek

*Jongens en meisjes spelen buiten?
Er spelen meer jongens als meisjes in de
publieke ruimte maar de kloof wordt kleiner.
Er is een gunstige evolutie naar een beter
evenwicht tussen jongens en meisjes. Obser-
vaties tonen aan dat meisjes, in vergelijking
met vroeger, sterker zouden participeren in het
buitenspelen. Wel werd in sommige wijken een
duidelijk genderonderscheid gezien met
betrekking tot speelallocaties. Jongens spelen
vooral in groene ruimten, op sportpleinen en
sportvelden, terwijl meisjes eerder spelen in
straten, op speelpleinen of in speeltuinen.*

Volgens Lia Karsten is de grootste attractie voor buitenspelen de aanwezigheid van andere kinderen.

Een van de deelnemers merkt op dat er geen link is gevonden tussen het aantal uren TV kijken en het al dan niet buitenspelen. Belangrijk is na te gaan wanneer er TV wordt gekeken. Als kinderen TV kijken op momenten waarop ook kan worden buiten gespeeld, dan gaat dit een negatief effect hebben op de speelindex.

Het buitenspelen is aan het verdwijnen. Interessant is om te weten: waar gebeurt het nog wel? In het observatiegedeelte van het onderzoek komt dit gegeven goed naar voor, in het enquêteonderzoek minder, aldus Lia Karsten.

De rol van de formele speelplekken wordt door onderzoekers vaak gebarricadeerd: men zegt immers kinderen spelen overal. Nochtans is –volgens Lia Karsten – de rol van **formele speelplekken** groot, het zijn als het ware totempalen: daar moet je naartoe.

In Nederland worden de afstanden bepaald: bv. kleine kinderen moeten kunnen spelen binnen een straal van honderd meter rond hun huis, grotere kinderen binnen een straal van 400 m. Binnen deze zones worden dan bv. wipkippen geplaatst. Deze werkwijze nodigt echter niet uit tot buitenspelen.

Lia Karsten voelt zich gesterkt door het Vlaamse onderzoek in haar visie dat 'de stoep terug moet gewaardeerd worden'. In Nederland wordt de stoep terug in gebruik genomen door het plaatsen van banken, geveltuintjes. De mensen nemen de straat terug in. Het gaat hierbij om een 'samen beleven', een collectief. Het herwaarderen van de stoep gebeurt wel in buurten waar er brede stoepen zijn, waar er geen doorgangstraten zijn en er een zekere homogeniteit bestaat onder de bewoners. Naast het herwaarderen van de stoep is een grotere plek noodzakelijk waar je je gang mag gaan. Dit blijkt uit onderzoek in Nederland.

De onderzoekers van het onderzoek in Vlaanderen bevestigen dit gegeven. Zij zeggen dat de inplanting belangrijker is dan

de inrichting. De grotere, centraal gelegen speelplekken zijn ontmoetingsplekken, plaatsen waar je ziet wat er op straat gebeurt. Dit is niet het geval voor kleine speelplekken. Goed voorbeeld in deze is het Stuyvenbergplein in Antwerpen.

In Nederland is het buitenspelen een middenklassenverschijnsel geworden, tegenover het nabije verleden waarbij alles privaat werd gehouden (geen troep op straat).

Er is ook de mythe van het groene kind en de rurale idylle. In een onderzoek uit Zweden werden kinderen in Stockholm vergeleken met kinderen die uitgeweken waren naar het platteland. Uit het onderzoek bleek dat de kinderen evenveel buitenspelen, alleen brachten de plattelandskinderen meer uren in de auto door (door vervoer naar activiteiten).

Uit het surveyonderzoek blijkt dat **rurale kinderen** niet meer in de openbare ruimte te vinden zijn dan kinderen in de stad. Zo was Rumst de meest landelijke gemeente, maar toch niet de plek waar kinderen het meest buitenspelen. Het is wel zo dat het onderzoek werd afgenomen in homogene wijken (ook als ze landelijk gelegen zijn) om de vergelijking met het vorige onderzoek mogelijk te maken. Lia Karsten merkt op dat voor plattelandskinderen het contact met andere kinderen niet vanzelfsprekend is.

Een deelnemer merkt op dat de kwaliteit van het spelen, met name creatief spel, exploreren, construeren terugloopt. Moeten er plekken gecreëerd worden waar creatief spel mogelijk is. De onderzoekers zeggen dat braakliggende terreinen verdwijnen. Tijdens de observaties uiten kinderen hun ongenoegen over braakliggende plekken die verdwijnen. In residentiële wijken zijn geen natuurplekken meer. 25 jaar gelden

Ik zou graag willen dat er in onze straat geen auto komt, dat dat niet mag van de politie

werden observatoren meegenomen door kinderen naar ongekende plekken waar ze kampen bouwden. Er zou verder onderzoek kunnen gebeuren naar dit aspect: als de randvoorwaarden vervuld zijn, wordt er dan creatiever gespeeld (bv. Speeldernis in Gent)? De onderzoekers zeggen dat er inderdaad meer creatief spel voorkomt in groene ruimtes.

Lia Karsten is begonnen aan een onderzoek met haar studenten over de visie van professionals (stedenbouwkundigen, architecten, beleidsmakers, fabrikanten, ontwerpers, politici, makelaars, grondexploitanten) over inrichting van de stad. Horen kinderen – volgens de professionals – in de stad? Makelaars bv. zullen de reglementering kennen, wat wel mag en wat niet. Wat is de reglementering rond veilige speeltuigen? De inrichting van ruimte kan worden bekeken vanuit de consumptiekant en de productiekant. Beide invalshoeken kunnen zinvolle inzichten opleveren.

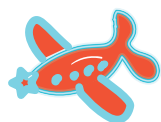
De onderzoekers zeggen dat het zinvol is verder onderzoek te doen naar de gepercipieerde veiligheid. Zo hebben ze bv. geconstateerd dat een speelplek overdag niet meer werd bezocht omdat er 's avonds drugs werden gedeald. Lia Karsten zegt dat het belangrijk is dat we de weerbaarheid van kinderen terug gaan waarderen zodat kinderen weer vertrouwen krijgen.

Lia Karsten zegt dat **verder onderzoek** noodzakelijk is in verband met gender. Meisjes spelen nog altijd minder buiten dan jongens, al is er een inhaalbeweging. Buitenspelen geeft de mogelijkheid om zelfvertrouwen op te bouwen om je te bewegen in de samenleving, aldus Lia Karsten. Kan het buitenspelen van meisjes de emancipatie bevorderen?

Voorstellen voor verder onderzoek :

1. Er is zeker een gebrek aan gegevens over de tijdsbesteding van kinderen en over hun manier van omgaan met tijdsordening. Ondanks een aantal interessante aanzetten uit het survey onderzoek, weten we nog steeds niet exact wanneer kinderen buitenspelen, hoe lang ze spelen en hoe ze zich verplaatsen... Dit zou ons verder helpen om spelen correct te situeren in de context van het dagelijkse leven van kinderen.
2. Een pleidooi om de visie van de professionals (de speelabrikanten, de ontwerpers, ...) te laten inspelen op de mening van 'belangenbehartigers' van kinderen : neem het beeld van kinderen mee! Ook de doelgroep van ouders is heel belangrijk. Wat en wie draagt er allemaal bij tot een kindvriendelijk karakter van de publieke opinie, van een wijk ? En welke invloed heeft dit op kinderen ?
3. Verder nadenken over volgende begrippen :
 - Regelgeving, beleid vs. commerciële belangen.
 - Autonomie van kinderen vs. ouderlijke verantwoordelijkheid.
 - Emancipatiebeleid van kinderen: het kind stimuleren in zijn zelfbeeld en zelfvertrouwen in samenspelen (vb. op het voetbalveld, in de sportclub) , aanmoedigen vs. druk opleggen van de omgeving.

Kinderspel & Grotemensenpraat

Ter afsluiting van het colloquium werd geprobeerd alle informatie weer op te pikken en samen te brengen: de resultaten van de onderzoeksopdracht, de belichting van het thema buitenspelen vanuit de diverse invalshoeken door de diverse sprekers en de discussies in de werkgroepen. Via een panelgesprek werd gepoogd om deze aartsmoeilijke opdracht tot een goed einde te brengen.

Aan het panelgesprek namen deel:

- Jef Gabriëls (CD&V) is sinds 1987 onafgebroken burgemeester van de stad Genk (64.000 inwoners) en zal dat nog zijn tot december van dit jaar. Tegelijkertijd is hij ook voorzitter van de VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, de ledenvereniging van alle Vlaamse gemeenten, OCMW's, politiezones...). Hij vertegenwoordigt dus de lokale overheden in het debat. Niettemin kunnen we op de Wikipedia-pagina van Jef lezen dat hij in zijn jonge jaren nog actief was in de jeugdbeweging. De jeugddienst van Genk maakte in 2008 werk van het bevorderen van de verdraagzaamheid ten aanzien van buitenspelende kinderen via haar campagne "spelen mag".
- Lia Karsten is als hoofddocent verbonden aan de universiteit van Amsterdam, afdeling Sociale Geografie en Planologie. In algemene termen is ze begaan met het stedelijk gezinsleven, het opgroeien in de stad en de betekenis van openbare ruimte voor het dagelijkse leven van de bewoners. Zij is een van de weinige experts op het vlak van geografische studies rond kinderen in Nederland. Haar onderzoek omschrijft ondermeer de veranderingen sinds 1950 in de manier waarop stadskinderen omgaan met de stedelijke ruimte. Haar werk heeft ook geleid tot verschillende engagementen waaronder onder meer de Jantje Betonraad en de Amsterdamse Sportraad.
- Marc De Bel is één van Vlaanderens populairste jeugdschrijvers – hij is ondertussen alweer toe aan zijn 103e boek - die in zijn verhalen resoluut partij kiest voor kinderen en het milieu. Naast zijn schrijfwerk ijvert Marc ook actief voor de waardering en erkenning van kinderen. Zelf nog steeds denkend als een kind van elf mijmert hij soms over de mogelijkheden die hij had in zijn jeugd (ravotten op straat, boomhutten bouwen, zwemmen in kasteelvijvers...). Telkens weer springt hij op zijn bevlogen manier op de barricaden voor méér speelruimte, letterlijk en figuurlijk. Al 30 jaar breekt hij een lans voor (Boeboeks)speelbossen waarvan elke Vlaamse stad of gemeente er volgens hem minstens drie zou moeten hebben.
- Annelies Henstra behaalde haar doctoraat in de rechtsgeleerdheid aan de universiteit van Utrecht waaraan ze tot 2006 als onderzoekster en docent verbonden was. Zij is gespecialiseerd in mensenrechten van kinderen en vrouwen. Sinds 2007 werkt ze voor de Stichting wAarde, een Nederlandse denktank in de natuur- en milieubeweging die werkt rond visie binnen bepaalde (vastgelopen) problematieken en deze vertaalt naar beleidsperspectieven. Binnen de Stichting wAarde gebruikt Annelies haar deskundigheid vooral binnen hun initiatief om het recht van kinderen op natuurcontact te laten erkennen en op te nemen in het kader van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

Ik ga veel naar buiten omdat ik van mijn mama en papa moet ik elke dag minstens een keer buiten moet geweest zijn.

- Jo Van den Bossche is algemeen coördinator van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk (VDS). Speelpleinwerk vind je in bijna elke Vlaamse gemeente tijdens de zomervakantie (en vaak ook nog in de schoolvakanties). Kinderen kunnen er tegen een democratische prijs een hele dag gaan spelen. De VDS ondersteunt meer dan 400 plaatselijke speelpleinwerkingen in Vlaanderen door het organiseren van animatorcursussen, workshops, adviesverlening, enz. De VDS gelooft heel sterk in de zelfstandige ontplooiing van kinderen door het spelen en is dan ook een notoire verdediger van het recht op spelen. In het panel vertegenwoordigt hij ook het samenwerkingsverband V!rus dat in 2009 vanuit de jeugdwerksector uitpakt met de campagne 'Goe gespeeld' en mee oproept tot deelname aan de tweede Vlaamse Buitenspeeldag op 1 april 2009.

Het gesprek werd gemodereerd door Kathy Lindekens. In de jaren '80 presenteerde ze voor Radio 1 het kinderprogramma 'Van kattenkwaad tot erger'. Daarna stapte ze in de politiek, waarbij ze ondermeer schepen van jeugd was in de stad Antwerpen. Recent was ze de sturende kracht achter 'De Overname', een jongerenproject op de openbare omroep VRT, waarvoor ze de Klein Duimpje Award kreeg van de Vlaamse Jeugdraad.

Uit het onderzoek

*Profiel buitenspelende kinderen?
Naast geslacht is “voorkeur” één van de sterkere
predictoren van buiten spelen. De opvoedings-
stijl is sturend: ouders zijn immers belangrijke
partners om te onderhandelen over hun
autonomie. Maar uiteindelijk zal vooral het
karakter van het kind de doorslag geven. Het
buitenspelen is niet thuis te wijzen in het
individuele ontplooiingstraject van een bepaalde
bevolkingsgroep. Het is van alle bevolkings-
groepen, maar ook van alle bevolkingsgroepen te
weinig.*

Wat is interessante speelruimte?

Jef Gabriëls verwees naar de ingerichte sport- en speelterreintjes, de speelbossen, en de speelterreintjes die niet zijn ingericht, maar wel als speelruimte worden gebruikt. Hij benadrukte het belang van de opmaak van een eigen regelgeving in overleg met de kinderen, begeleiders en omwonenden.

Marc De Bel wierp zich op als de verdediger van het spelplezier. Volwassenen zijn hiervoor verantwoordelijk en vooral het onderwijs heeft hierin een sleutelrol te vervullen. Vooral vanuit zijn vroegere ervaring als onderwijzer, vindt hij het onderwijs kindermishandeling, omdat de kinderen zoveel uren moeten stilzitten. Onderwijs zou moeten worden gecombineerd met sport en spel.

Hebben kinderen het recht om speelruimte op te eisen?

Lia Karsten refereerde naar eigen onderzoek aangaande kinderen wonend in de stad versus het platteland en hun behoeften en levensstijl. De ontwikkeling gaat richting verdichting, maar de verstedelijking moet ook oog hebben voor kinderen.

Annelies Henstra ziet in de verstedelijking een internationale trend waarbij de natuur onbereikbaar wordt en waaraan iets moet worden gedaan.

Wie moet hiervoor verantwoordelijkheid opnemen?

Volgens Lia Karsten is de overheid verantwoordelijk. In Nederland is de discussie reeds gaande en is er een regelgeving die 3% speelruimte voorschrijft.

Jo Vandenbossche vindt dat er naast een kwantitatieve, ook een kwalitatieve invulling moet komen. Het belangrijkste is dat er een sensibiliseringsactie rond spelen wordt opgezet en dat men er op ingaat. De verantwoordelijkheid hier toe berust bij alle partijen, dus zowel het lokale als het Vlaamse beleidsniveau, als het jeugdwerk.

Volgens Jef Gabriëls is het kwantitatieve nodig, maar is het kwalitatieve veel belangrijker om een bepaalde grens te doorbreken. Lokale besturen kunnen vrij dicht bij de mensen staan. Idealistische jeugddiensten worden geconfronteerd met hardere sectoren (bijvoorbeeld kwaliteit van de speelvoorzieningen, ...). Herdenkingen zijn nodig om in de opleiding van deze mensen bepaalde dingen in te bouwen. Hiermee moet rekening worden gehouden bij het opzetten van sensibiliseringscampagnes.

Marc De Bel vindt ook de houding van de ouders belangrijk. Hij spreekt van een generatie van overbezorgde ouders, de OO's.

Hoe het thema op de politieke agenda krijgen?

Annelies Henstra ziet in de erkenning als mensenrecht een mogelijkheid om het thema op de politieke agenda te krijgen. Het middel hiertoe is het recht op contact met de natuur opnemen in het kinderrechtenverdrag.

Volgens Jef Gabriëls kan dit door gebruik te maken van een nulmeting en een monitor die moeten worden ingebouwd in bestaande instrumenten (zoals een stadsmonitor of een lokaal beleidsplan).

Marc De Bel vindt dat er een verplichte speeltijd moet komen (bijvoorbeeld dagelijks 1 uur sport en 1 uur spelen op school voorzien). Op deze wijze zouden kinderen uit alle lagen van de bevolking ook van het sport- (en speel-) aanbod kunnen profiteren.

Lia Karsten meent ook dat het spelen goed gaat op sommige plekken (grote plekken midden in de wijk, goed georganiseerd en bereikbaar) en vraagt een oplijsting van good practices.

Uit het onderzoek

Waar spelen kinderen?

Kinderen spelen waar ze maar kunnen. Verkeersluwheid is wel een randvoorwaarde voor elke speellocatie, net als bereikbaarheid. Ook het sociale belang van de locaties speelt een rol: de voorkeur gaat uit naar plaatsen waar er ruimte is om te spelen en naar waar je andere kinderen kan ontmoeten. Kinderen moeten de plek ook 'eigen' kunnen maken, er betekenis aan kunnen geven.

Volgens Jo Vandenbossche slaagt de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk erin de kinderen zelf keuzes te laten maken, dingen te laten ontdekken. Het niet-georganiseerd spelen kan ook aan bod komen binnen het georganiseerd jeugdwerk. Bijvoorbeeld speelpleinwerkingen in combinatie met georganiseerd aanbod.

Hoe speelruimte forceren in de stad?

Volgens Lia Karsten heeft dit te maken met hoe belangrijk de politiek dit vindt. In Nederland is de ontwikkeling bezig dat men alleen projecten uitvoert die winstgevend zijn. De publieke overheid moet het als haar opdracht zien om ook speelruimte te realiseren.

Jo Vandenbossche is van mening dat ouders het spelen belemmeren door soms te veel in te grijpen, of zich juist te laks op te stellen. Er is een groot spanningsveld voor ouders/scholen/leiding jeugdwerk. Als er iets gebeurt, is de tol hoog. Campagnes voor tolerant spelen zijn daarom zeer belangrijk.

Veiligheid, grenzen afbakenen tot hoe ver kunnen we gaan?

Jo Vandenbossche vindt dat je risico moet berekenen, er is meer mogelijk dan een afgeborsteld speelplein.

Volgens Lia Karsten was er vroeger een grotere collectieve verantwoordelijkheid van de ouders, iedereen hield elkaars kinderen in de gaten. Nu zijn de kinderen meer kwetsbaar, dit bepaalt de houding van de ouders.

Aan elk van de panelleden werd gevraagd om ter afsluiting een tip te formuleren voor het beleid

Jef Gabriëls geeft suggesties over buitenspelen en lokaal beleid. Hij benadrukt het belang van wat er gebeurt onder impuls van de lokale overheid (bijvoorbeeld schepen van jeugd) en pleit voor samenwerking. Kwaliteit moet van onderuit groeien en gedragen worden.

Lia Karsten wil een kwantitatieve norm (% speelruimte) opleggen en wil de samenwerking ruimtelijke ordening en jeugd op gang brengen. Ontwikkeling naar meer institutionalisering, vergt een goede inrichting van buitenruimten.

Annelies Henstra is voorstander van de opname van het recht op contact met natuur in het kinderrechtenverdrag. Eventueel een kwantitatieve norm van bovenuit opleggen, maar ook participatief van onderen uit werken met de bewoners en een voedingsbodem vinden.

Jo Vandenbosshe pleit voor een stevige ondersteuning van het jeugdwerk om in te gaan op de kwaliteit van het spelen (recht op blutsen en builen).

Marc De Bel doet een oproep aan de minister van onderwijs om huiswerk af te schaffen en kinderen kind te laten zijn (kansen op spelen te geven).

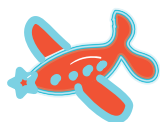
Samenvattend kunnen we stellen dat:

- het afdwingen van ruimte een negatief discours opwekt rond kinderen en buitenspelen;
- het buitenspelen een gedeelde verantwoordelijkheid betreft van overheid, ouders, jeugdwerkers en scholen.

Wel dient hierbij de kanttekening te worden gemaakt dat er een spanningsveld bestaat betreffende de collectieve druk die van het sociale omgevingsnetwerk uitgaat (overbezorgde ouders versus doe maar

*Mijn naam is Ember en wij zijn in
het jeugdhuis grabbelpas.
Als ik buitenspeel, dan speel ik graag
op hoge dingen.
Ik speel heel veel buiten met mijn
vrienden van de straat.
Als je buitenspeelt dan krijg je het
vanzelf warm.*

Minister Anciaux kreeg het slotwoord van dit colloquium Buitenspelen

Hij voelde echter perfect aan dat de deelnemers onderhand genoeg geluisterd hadden naar speeches en panels, en hij besloot dan maar om met zijn allen, in de Schelp van het Vlaams parlement 1, 2, 3, piano te spelen. Waarna hij toch even de micro nam om iedereen met overtuiging op te roepen om mee te werken aan de tweede Buitenspeeldag op 1 april 2009. Dat is wat men 'de daad bij het woord voegen' noemt.

Hieronder zijn betoog

Eigenlijk is het een beetje vreemd dat een studiedag als vandaag nodig is. Ik behoor tot een generatie die opgegroeid is op straat, die straatgasten waren, waarbij de straat onze thuis was, waar er geen angst was om op straat te lopen, geen reclamaties omdat we veel lawaai maakten. Nu is dit inderdaad anders. Het feit dat een studie en een colloquium over buitenspelen moeten plaatsvinden, zou 20 jaar geleden compleet absurd geweest zijn. Het is dus niet zo'n mooi signaal dat dit nodig is. Nochtans zijn er 101 redenen om kinderen en jongeren buiten te laten spelen. Deze zijn hier vandaag bevestigd door allerlei deskundigen en ik ga ze niet herhalen. Buitenspelen is dus iets wat we op alle mogelijke terreinen zouden moeten bevorderen. Ik blijf erbij dat ruimte, zowel fysieke als mentale ruimte, voor kinderen en voor jongeren essentieel is. En dit groeit inderdaad voor een groot stuk vanuit de gemeenten. Er zijn nogal wat gemeenten die bij heel veel maatregelen voortdurend kijken wat het belang van kinderen en jongeren is hierin, of er voldoende plekken zijn waar ze hun ding kunnen doen, of er ook voldoende mentale ruimte is waar kinderen en jongeren, ongebonden, onbelemmerd, zonder enige angst gewoon hun ding kunnen doen, zichzelf kunnen zijn. Vroeger was dit een vanzelfsprekendheid.

Het feit dat er bijzonder weinig kinderen vandaag leren om buiten te spelen en dat als ze buitenspelen dat is omdat ze zich vervelen binnen of omdat ze naar buiten worden gestuurd, heeft veel te maken met de mentaliteit van de volwassen wereld, met de mentaliteit van de verantwoordelijken. Dat is ook voor de politieke wereld zo. We hebben een samenleving gemaakt waarin weinig ruimte wordt gegeven voor vrije tijd in het algemeen, maar voor buitenspelen, voor kinderen, in het bijzonder. Er zijn 101 maatregelen die we kunnen nemen. Ik ben mij ervan bewust dat dit een bijzonder grote uitdaging is

voor een volgende regering. Ik heb het geluk gehad om 10 jaar minister van jeugd te mogen zijn. Eén van de rode draden door dat beleid is altijd geweest ruimte voor kinderen, voor jongeren proberen te realiseren, zowel op lokaal vlak als op andere terreinen. We hebben nog niet zo lang geleden in het Vlaams parlement gesproken over hoe het er in toekomst zou moeten uitzien. Een van de ideeën was toen dat ik denk dat de volgende minister-president ook de minister van jeugd zou moeten zijn. (Dit is natuurlijk ook een schuchtere poging om toch nog enige carrière te kunnen maken). Het zou inderdaad de verantwoordelijkheid van de hele Vlaamse Regering moeten zijn om kinderen, jeugd, kinderrechten, jeugdplezier elke keer op de agenda te plaatsen. En ruimte blijft daarin voor mij een van de meest essentiële onderdelen. Wij hebben al tientallen voorstellen voor een volgend jeugdbeleidsplan. Ik hoop dat buitenspelen, plezier hebben, u amuseren, ongebonden en veilig ergens kunnen spelen, een rode draad kan zijn door dat jeugdbeleidsplan.

Ik wil tot slot iedereen oproepen om actief deel te nemen aan de buitenspeeldag op 1 april. 't Blijft een bizarre aangelegenheid dat we in Vlaanderen een buitenspeeldag moeten organiseren: 1 dag op 365. Eigenlijk klopt dit niet. Het wijst op ernstige problemen als we een van die 365 dagen moeten uitroepen om algemeen aandacht te hebben voor het buitenspelen. Ik hoop dat heel de sector mee aan de kar willen trekken, lokale mensen, de jeugdsector, maar ook welzijn, onderwijs, sport. Het blijft natuurlijk een symbool dat gemeente- en provinciebesturen, landelijke organisaties kan aanzetten om van buitenspelen weer een vanzelfsprekendheid te maken.

Ik wil jullie danken voor de vele praktijkvoorbeelden, voor de knappe syntheses die gemaakt zijn. Als wij met zijn allen, in welke hoedanigheid ook, er een prioriteit van maken en buitenspelen weer op de agenda plaatsen, dan kan buitenspelen perfect omgekeerd worden. Buitenspelen moet weer als een recht voor iedereen gelden, niet alleen als een droom voor iedereen. Ik doe daarvoor een beroep op jullie en jullie kunnen daarvoor op mij blijven rekenen.

Dankjewel

Bert Anciaux

Colofon

Colloquium buitenspelen Een verslagboek

is een uitgave van de
afdeling Jeugd, Agentschap
Sociaal-Cultureel Werk
voor Jeugd en Volwassenen

eindredactie: Trees De Bruycker en
Lieve Caluwaerts

lay-out: Jaklien Demuyne

druk: Digitale drukkerij
(Departement Bestuurszaken)

foto's colloquium: Erik Van Cauter

Depotnummer: D/2009/3241/234

